

**Jaarstukken van de
Gemeenschappelijke regeling
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)
over 2017**

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting	4
<u>JAARVERSLAG 2017</u>	7
1. Leeswijzer	8
2 Programma bedrijfsvoering	9
2.1 Toelichting bedrijfsvoering	9
2.2 Baten en lasten programma bedrijfsvoering	14
2.3 Overzicht algemene dekkingsmiddelen	16
3. Programma's Basistaken en Aanvullende taken	17
3.1 Inleiding op de programma's Basistaken en Aanvullende taken	17
3.2 Programma Basistaken	19
3.2.1 Vergunningverlening	19
3.2.2 Toezicht en Handhaving	19
3.2.3 Niet inrichting gebonden basistaken	21
3.3 Baten en lasten basistaken	23
3.4 Programma Aanvullende taken	24
3.5 Baten en lasten aanvullende taken	27
4. Paragrafen	28
4.1 Paragraaf bedrijfsvoering	28
4.2 Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing	28
4.3 Paragraaf financiering	29
<u>JAARREKENING</u>	31
5. JAARREKENING 2017	31
5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	31
5.2 Balans per 31 december 2017	33
5.3 Toelichting op de balans	34
5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2017	40
5.5 Toelichting op de rekening van baten en lasten	41
5.5.1 Toelichting op de lasten	41
5.5.2 Toelichting op de baten	48
5.6 Overige gegevens	49
5.6.1 Incidentele baten en lasten 2017	49
5.6.2 Structurele mutaties 2017 in reserves	50
5.6.3 Begrotingsrechtmatigheid	50
5.6.4 Wet normering topinkomens	51
5.6.5 Gebeurtenissen na balansdatum	53

Bestuurlijke samenvatting

2017 gaat de boeken in als het jaar waarin de FUMO niet alleen zijn nieuwe visie op de toekomst formuleerde, maar ook startte met de uitvoering daarvan. Het wederzijds begrip tussen FUMO en deelnemers groeide, waarmee ruimte voor de verdere ontwikkeling van de FUMO werd verkregen. Dat startte op 2 februari 2017: de bestuursconferentie in Earnewald, waar de basis werd gelegd voor de visie die door het AB in zijn vergadering van 29 juni 2017 werd vastgesteld. Gelijktijdig stemde het AB toen in met de bijbehorende ontwikkelagenda, die in totaal een looptijd kent tot 2020 en waarvoor het AB een kleine € 2 miljoen ter beschikking stelde. Hiermee zijn belangrijke stappen gezet om de FUMO organisatorisch en financieel meer robuust en stabiel te maken.

Na de zomer kwam langzaam de uitvoering van de ontwikkelagenda op gang. Daarbij is nadrukkelijk gekozen voor een aanpak waar deelnemers én FUMO gezamenlijk de verschillende thema's oppakten, vanuit de filosofie dat de ruime tijdsinvestering aan de voorkant zich aan de achterkant terugverdient. Veel staat inmiddels in de steigers waardoor 2018 een eerste echt oogstjaar van de verandering wordt. In 2017 zetten we in ieder geval stappen op het vlak van onze financiële cyclus, met de introductie van budgethouderschap en de voorbereiding van een totaal vernieuwde begrotingscyclus. Op personeelsgebied vernieuwden we onze HRM-cyclus, vernieuwden we onze eerste primaire processen, reorganiseerden we onze bedrijfsvoering en investeerden we aanzienlijk in onze zogenaamde casustafels, waarin we aan de hand van concrete vraagstukken de verbinding tussen FUMO en deelnemers zochten.

Weerbarstig is en blijft het vraagstuk van de eenduidigheid en uniformering. Tussen deelnemers blijven zich daar toch zodanige verschillen voordoen dat op dat vlak minder stappen zijn gezet dan gepland. Dat laat zich het meest zien in vraagstukken als mandatering en de mate waarin de rollen van opdrachtgevers en eigenaars verschillend worden ingevuld. Daar zal in 2018 verder aan gewerkt moeten worden omdat juist daar ook winst in het werk van de FUMO kan worden geboekt.

Geconstateerd moet worden dat de combinatie van verbouw en verbeteren enerzijds en de reguliere uitvoering voor de FUMO lastig was in 2017. Zo stapte in mei 2017 de FUMO over op een nieuw automatiseringssysteem: Powerforms werd vervangen door LIS. Die migratie heeft tot aanzienlijke operationele problemen geleid. Teveel energie van medewerkers is hierdoor weggelekt en heeft onnodige druk op het werk gelegd. Bovendien heeft de omzetting ervoor gezorgd dat de verantwoording van onze productie qua diepgang en betrouwbaarheid aanzienlijk minder is dan gewenst. Ook de discussies over de implementatie van het Besluit VTH en de verbouwing van het pand in Grou waren vraagstukken die extra druk legden op de ontwikkeling van de FUMO.

De vele veranderingen gedurende het jaar 2017 hebben geresulteerd in een productiviteit zoals in onderstaand overzicht weergegeven.

	Begroting 2017	Realisatie 2017	Realisatie 2016	Realisatie 2015
Formatieve bezetting (gemiddeld)	93 fte	106 fte	108 fte	103 fte
Aantal productieve uren	130.000	124.000 ¹	135.000 ²	116.000
Aantal productieve uren per fte	1.400	1.170	1.235	1.130
% productiviteit	100%	83%	88%	81%
Ziekteverzuim	5%	7,40%	7,17%	4,7%

¹ Inclusief interne uren op projecten (circa 6.000)

² Inclusief extra uren toezicht wegens inhaalslag uit 2015 (circa 2.700 uur)

De begroting 2017 was, qua aard en omvang, gebaseerd op dezelfde grondslagen als de begroting 2016. Productienormen en Fryske Norm vormden dus nog steeds de basis daarvan. De ontwikkeling van de FUMO was immers ten tijde van het opstellen van de begroting 2017 nog niet zo ver dat fundamentele wijzigingen konden worden doorgevoerd. Eerder was al in het AB geconstateerd dat de normen, zoals gehanteerd voor de begroting, op gespannen voet stonden met de feitelijke uitvoering van het werk. Dat de geprognoseerde productiviteit dus achter blijft bij de begroting lag in de lijn der verwachtingen. Dat de productiviteit ook lager ligt dan in 2016 is in de eerste plaats het gevolg van het feit dat in aanzienlijke mate productieve capaciteit is ingezet voor het gezamenlijk ontwikkelen van het automatiseringssysteem én vorm te geven aan de ontwikkeling van de FUMO als zodanig. In 2017 zijn veel wijzigingen in de personeelsbezetting geweest. Veel wijzigingen en een toenemend aantal inhuurmedewerkers vraagt veel inwerktijd, hetgeen leidt tot minder productie. In 2016 is het beeld enigszins vertekend omdat extra uren werden gemaakt vanwege een inhaalslag op uit te voeren controles vanuit 2015. Ten slotte heeft, door de ingebruikname van het nieuwe automatiseringssysteem, het inregelen van het goed schrijven van tijd de nodige voeten in de aarde gehad.

Financieel gezien is uiteindelijk het tekort van de FUMO over 2017 uitgekomen op € 193.000. Daartoe is het onder andere noodzakelijk gebleken om de bedrijfsvoering nog niet tot het uiteindelijk gewenste niveau te professionaliseren én middelen voor Toezicht en Handhaving voor een bedrag van € 250.000 te verschuiven naar Vergunningverlening. Aldus is de productie van toezicht en handhaving verminderd ten behoeve van het kunnen blijven verlenen van vergunningen.

De jaarrekening 2017 sluit met een nadelig resultaat van € 193.000. De begroting was sluitend (saldo 0), maar in de bestuursrapportage is aangegeven dat een tekort werd verwacht van € 277.000. Het gerealiseerde tekort over 2017 is lager dan verwacht als gevolg van een ontvangen nabetaling van het UWV en diverse kleinere (positieve) afwijkingen.

In hoofdlijnen wordt het tekort van € 193.000 veroorzaakt door:

Hogere loonkosten (vaste medewerkers en inhuur)	€ 1.833.000, Nadeel
Baten uit extra opdrachten	€ 1.440.000, Voordeel
Licentiekosten ICT	€ 61.000, Nadeel
Overige kosten en onvoorzien (jur.bijstand, P&O naar Leeuwarden, etc)	€ 168.000, Nadeel
Minder onttrokken dan begroot aan de algemene reserve	€ 93.000, Nadeel
Overige verschillen, per saldo	<u>€ 72.000, Voordeel</u>
	<u>€ 193.000, Tekort</u>

In de respectievelijke programma's van deze jaarrekening worden de resultaten gespecificeerd weergegeven en worden de resultaten inhoudelijk geanalyseerd.

De algemene reserve bedraagt ultimo 2017 € 199.000 . Op de algemene reserve rust een claim van € 190.000. Deze claim is bedoeld als dekking voor een deel van de kosten van de ontwikkelagenda FUMO 2.0. De financiële positie van de FUMO is zwak. De financiële gevolgen van optredende risico's zullen direct gevolgen hebben voor de bijdragen van de deelnemers. Daarom is in de kaderbrief 2019-2023 voorgesteld om het weerstandsvermogen in drie jaar tijd op peil te brengen.

JAARVERSLAG 2017

1. Leeswijzer

In deze jaarstukken wordt inzicht gegeven in de voortgang van het realiseren van de doelen en prestaties uit de programmabegroting 2017. Naast de bestuurlijke samenvatting is in de jaarstukken het jaarverslag en de jaarrekening opgenomen. Hierbij is, in overeenstemming met de verslaggevingsvoorschriften de indeling van de begroting 2017 gevolgd.

In de tabellen zijn de realisatiecijfers over het jaar 2017 opgenomen. De lasten en de baten zijn gepresenteerd als positieve bedragen in hele euro's.

De jaarstukken zijn opgesteld naar de eisen die het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) daaraan stelt. In de bestuurlijke samenvatting is op hoofdlijnen ingegaan op de belangrijkste ontwikkelingen en resultaten in 2017. In hoofdstuk 2 is het programma Bedrijfsvoering opgenomen. In hoofdstuk 3 zijn de programma's van het primair proces opgenomen: het programma Basistaken en het programma Aanvullende taken. Hierin worden de doelen en prestaties toegelicht.

Hoofdstuk 4 gaat in op de volgens het BBV verplichte en voor de FUMO relevante paragrafen, te weten:

- Bedrijfsvoering
- Weerstandvermogen en risicobeheersing
- Financiering

Hoofdstuk 5 bevat de jaarrekening 2017 met daarin de waarderingsgrondslagen, de balans per 31 december 2017 met toelichting en het overzicht van baten en lasten met toelichting.

Tevens is in hoofdstuk 5 de aanvullende (o.a. wettelijke verplichte) informatie opgenomen.

2 Programma bedrijfsvoering

2.1 Toelichting bedrijfsvoering

Algemeen

In het programma bedrijfsvoering zijn de ondersteunende werkzaamheden voor het bestuur, management en primair proces opgenomen. Het betreft zowel kaderstellende als uitvoerende werkzaamheden.

De activiteiten betreffen:

- Planning en control
- HRM
- Informatie en automatisering, inclusief archivering
- Juridisch advies
- Communicatie
- Beleidsondersteuning en advies
- Secretariaat/frontoffice
- Facilitaire zaken

De bedrijfsvoering is binnen de bestaande kaders en budgetten op basis van een vastgesteld inrichtingsplan begin 2017 gereorganiseerd. Inmiddels is duidelijk dat dit een eerste stap is en dat versterking van de bedrijfsvoering noodzakelijk is. Hiertoe zijn in 2018 voorstellen gedaan en zal de bedrijfsvoering verder worden versterkt, zodat de ondersteuning en advisering van het bestuur en het primair proces kan worden geoptimaliseerd.

Ontwikkelagenda FUMO 2.0

Het algemeen bestuur heeft op 29 juni 2017 ingestemd met een omvangrijk veranderprogramma: de ontwikkelagenda FUMO 2.0. In de ontwikkelagenda zijn de veranderopgaven geordend in vijf programma's:

- I. Begroten en verantwoorden
- II. Besturen
- III. Basis op orde
- IV. Werken aan de toekomst
- V. Verbinden

Een begroting nieuwe stijl en de P&C-cyclus zijn ontwikkeld en worden vanaf 2018 geïmplementeerd. Tevens zijn de uitgangspunten voor de begroting herijkt. De daaruit voortvloeiende financiële consequenties zijn in de begroting 2019 en het meerjarenperspectief meegenomen. Tevens is een begrotingswijziging voor 2018 opgesteld.

Het ontwikkelprogramma Besturen werkt een nieuwe governance structuur uit dat als sturingsmodel kan worden toegepast. Daarnaast wordt gewerkt aan het vormgeven van het eigenaarschap, het versterken van de opdrachtgever/opdrachtnemer relatie en de vereenvoudiging van de mandatering. Binnen het programma Basis op orde wordt vooral gewerkt aan:

- vergroten kwaliteit en inzetbaarheid van medewerkers
- het eenduidig beschrijven en verbeteren van producten en processen
- het inventariseren en ordenen van de uitvoeringskaders van de deelnemers en zo mogelijk uniformeren.

In het programma Basis op Orde wordt gewerkt aan het herijken van de processen en producten. Het resultaat is dat processen en onderliggende werkwijzen worden vastgelegd in een kwaliteitshandboek en in het informatiesysteem LIS. Hierdoor moet de eenduidigheid van werken en het efficiënt

uitvoeren van de werkzaamheden verhogen. Daarnaast wordt in het programma activiteiten ontplooid ter verhoging van de kwaliteit en inzetbaarheid van medewerkers. Onder meer het herijken van de HR cyclus heeft plaatsgevonden, de kwaliteitscriteria worden inzichtelijk gemaakt via de applicatie Myforms, teamontwikkeling vindt plaats en een strategische personeelsplanning (SPP) is gemaakt. Met de SPP zijn toekomstige ontwikkelingen naar formatie en kwaliteitsbehoefte in kaart gebracht. Vervolgens wordt dit jaar de analyse vertaald naar een personeelsplan per afdeling. Binnen het programma Basis op orde worden ook de maatregelen ter reductie van het ziekteverzuim uitgewerkt. In het programma Werken aan de toekomst wordt voor 2019 een eerste versie van een Fryslânbreed programma opgesteld. Daarnaast wordt invulling gegeven aan het begrip regiogericht werken en de voorbereiding op de Omgevingswet.

Al de ontwikkelprogramma's hebben veel raakvlakken. In het programma Verbinden wordt door middel van casussen en casustafels de samenwerking binnen de FUMO en tussen de deelnemers en de FUMO versterkt.

Voor het ontwikkelprogramma is € 1,9 miljoen beschikbaar gesteld. Voor 2017 was hiervoor € 657.000 geraamd, besteed is € 371.000. De onderuitputting in 2017 ontstaat vooral omdat enkele programmamanagers ook andere taken binnen de FUMO uitvoerden. Dat betrof controllerswerkzaamheden en werkzaamheden als afdelingshoofd door respectievelijk de programmamanager Begroten en Verantwoorden en de programmamanager Basis op Orde.

Financieel overzicht ontwikkelagenda

	Prognose totaal (bedragen x € 1.000)	Realisatie	Nog beschikbaar
Algemeen	228	88	140
Begroten en verantwoorden	117	50	67
Besturen	74	37	38
Basis op orde	625	102	523
Werken aan de toekomst	430	51	379
Verbinden	280	43	237
Onvoorzien	173		173
Totaal	1.927	371	1.556

Planning & control

De begroting en de jaarstukken zijn tijdig tot stand gekomen en vastgesteld. Bij de jaarrekening is een goedkeurende controleverklaring verstrekt. Naast de begroting en de jaarstukken is een bestuursrapportage opgesteld over ontwikkelingen en de voortgang van de uitvoering van de begroting 2017. Met de opdrachtgevers is driemaal een voortgangsrapportage besproken over de uitgevoerde werkzaamheden. De rapportages worden door de accountmanager met de opdrachtgevers besproken.

HRM

De CAR-UWO en de arbeidsvoorwaardenregeling van de gemeente Leeuwarden zijn van toepassing op de FUMO. Waar nodig treft de FUMO eigen regelingen.

Arbeidsmarkt

De FUMO heeft moeite met het invullen van vacatures ten behoeve van het primaire proces. De arbeidsmarkt voor dit type functies en vooral voor vergunningverlening is krap en de concurrentie van detacheringsbureaus is groot. De verwachting is dat de komende jaren de krapte zal blijven.

De FUMO staat voor de uitdaging om de personeelsbezetting in een krappe arbeidsmarkt kwalitatief en kwantitatief op peil te houden. Op dit moment kiest de FUMO noodgedwongen voor externe inhuur om structurele vacatures in te vullen.

Bij de start van FUMO in 2014 is het huidige arbeidsvoorwaarden- en beloningsbeleid, werving- en selectiebeleid, stagebeleid, opleidingsbeleid, ontwikkelingsbeleid, loopbaanbeleid, integriteitsbeleid en gezondheidsbeleid vastgesteld.

Nu de missie, visie en organisatiedoelen van FUMO opnieuw geformuleerd zijn, moet het personeelsbeleid daarop worden aangepast. Het actualiseren van het werving- en selectiebeleid, het stagebeleid en het loopbaanbeleid hebben hoge prioriteit in 2018. Denk hierbij aan het verbeteren van werving en selectie procedures, het bevorderen van instroom studenten en het bevorderen van interne doorstroom. In 2017 is hiermee een start gemaakt door de samenwerking te zoeken met opleidingsinstituten en Noordelijke omgevingsdiensten en door deel te nemen aan promotieactiviteiten op open dagen en beroepenmarkten. En het in overleg met Van Hall Larenstein starten met het opzetten en aanbieden van scholingstrajecten en mentor-ondersteuning. Het betreft werkervaringsplaatsen voor deeltijdstudenten, mentorbegeleiding van trainees en mogelijk interne opleidingsplaatsen (van MBO- naar HBO-niveau) voor eigen medewerkers.

Generatiepact

In 2017 is gewerkt aan het generatiepact dat met ingang van 1 februari 2018 in werking is getreden. Met deze regeling kunnen medewerkers van 60 jaar en ouder korter werken en gebruik maken van de zogenaamde 80-90-100% regeling. Hierbij wordt rekening gehouden met een arbeidsmarkttoets. Het doel is het verhogen van duurzame inzetbaarheid zodat deze medewerkers hun gehele carrière gezond en gemotiveerd kunnen doorwerken. Er ontstaat formatieruimte voor in – en doorstroom en het geeft nieuwe impulsen voor een evenwichtiger leeftijdsopbouw. Daarnaast blijft belangrijke kennis van senior medewerkers behouden.

Met deze maatregel sluit de FUMO aan bij de landelijke cao afspraken waarin het generatiepact gestimuleerd wordt en bij de Arbeidsvoorwaardenregeling van de gemeente Leeuwarden.

Preventiemedewerker

Sinds 1 juli 2017 heeft de OR instemmingsrecht over de aanwijzing van een preventiemedewerker.

De preventiemedewerker krijgt 3 wettelijke taken. Dat zijn:

- Het (mede) opstellen en uitvoeren van de RIE(Risicoinventarisatie en evaluatie);
- Het adviseren en nauw samenwerken met de ondernemingsraad over de te nemen maatregelen voor een goed arbeidsomstandighedenbeleid;
- Deze maatregelen (mede) uitvoeren.

Met ingang van 1 maart 2018 heeft de benoeming plaatsgevonden van een interne medewerker als preventiemedewerker.

Benoeming interne en externe vertrouwenspersoon

De Fumo wil voor medewerkers een goede werkgever zijn, een organisatie waar het goed werken is, waar medewerkers zich veilig voelen en elkaar respectvol behandelen. In zo'n werksfeer horen

ongewenste omgangvormen, misstanden en integriteitschendingen niet thuis. Wanneer die wel voorkomen willen we dat ze zo snel mogelijk besproken en opgelost worden. Om medewerkers daarbij te helpen zijn er in 2017 naast een interne vertrouwenspersoon ook een externe vertrouwenspersoon aangesteld.

FTE-overzicht Formatie en Bezetting	Formatie 1/1 2017 o.b.v. DVO's	Bezetting 1/1 2017	Bezetting 31/12 2017	Mutatie in bezetting
Toezicht en Handhaving	41,71	39,98	39,78	0,19
Toetsing en Vergunningverlening	30,73	26,10	26,99	-0,89
Specialistisch Advies	23,57	22,03	23,20	-1,17
TOTAAL Vast	96,01	88,10	89,97	-1,87
Detachering		0,74	-1,78	1,34
Inhuur		14,41	17,88	2,28
TOTAAL, incl detachering en inhuur	96,01	103,24	106,06	1,74

Op basis van de dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) per 1 januari en het hanteren van de oude normen is per 1 januari 2017 een formatie berekend van bijna 96 fte. De bezetting per 1 januari 2017 was 103 fte. Dit is inclusief de inzet voor de implementatie van het LIS en FUMO 2.0 (tijdelijk voor 2017) en de incidentele opdrachten zoals deze aan het begin van jaar bekend waren. De bezetting was gedurende 2017 aanzienlijk hoger dan de formatie en is ingezet voor het tijdig kunnen behandelen van vergunningen en meldingen en de incidentele opdrachten in 2017.

De vaste bezetting is in 2017 licht toegenomen tot 90 fte. De werkelijke flexibele schil bedraagt circa 20% van de formatie van het primair proces. In FTE per afdeling is de bezetting van de inhuur als volgt:

Inhuur per afdeling	bezetting 1/1 2017	bezetting 31/12 2017
Toezicht en Handhaving	3,67	3,00
Toetsing en Vergunningverlening	7,82	13,11
Specialistisch Advies	2,92	1,77
TOTAAL	14,41	17,88

Uit het overzicht blijkt dat bij vergunningverlening de inhuur is toegenomen. Een van de oorzaken is de arbeidsmarkt. Het blijkt moeilijk om voor vacatures voor vergunningverlening nieuwe medewerkers aan te trekken. Daarnaast is inhuur nodig geweest voor extra opdrachten en vervanging wegens ziekte.

Informatie en automatisering

Voor het verzorgen van de informatie- en automatiseringsomgeving is een dienstverleningsovereenkomst afgesloten tussen de provincie en de FUMO. Voor het primair proces (de VTH-processen) is tot en met april 2017 nog gebruik gemaakt van de VTH-applicatie Powerforms, van Genetics.

Automatiseringsproject LIS

In 2016 is de aanbesteding van een nieuw zaaksysteem voor het primair proces (de VTH-processen) afgerond. De implementatie is vormgegeven in een project LIS (Leefinformatiesysteem). De eerste fase van de nieuwe applicatie is in mei 2017 in operatie gegaan. De eerste maanden zijn moeizaam verlopen, en ook nu (begin 2018) wordt nog gewerkt aan het op orde krijgen van de basisdata, de inrichting van processen in het systeem en de stuur- en verantwoordingsinformatie.

Het traject kampt in feite met 3 basisproblemen:

1. Er is destijds aanbesteed, terwijl de producten en processen van de FUMO geenszins op orde waren. Vanuit de ontwikkelagenda FUMO 2.0 vindt eerst nu een uniformerings- en efficiëntieslag plaats op producten en processen, die vervolgens in het nieuwe systeem moeten worden geïmplementeerd;
2. De eerste jaren van de FUMO werkte de organisatie met het systeem Powerforms, dat – tot de ingebruikname van het nieuwe systeem – gebrekkig werd gevuld waardoor basisdata onvoldoende volledig en toegankelijk waren. Bij de migratie naar het nieuwe systeem is dit probleem verergerd waardoor momenteel extra inspanning moet plaatsvinden om data op orde te krijgen. Hierdoor is eveneens de verantwoording over de productie van de FUMO over 2017 qua diepgang en betrouwbaarheid aanzienlijk minder dan gewenst.
3. De leverancier van het systeem heeft moeite met het tijdig en juist opleveren van de benodigde modules.

De FUMO streeft ernaar het systeem in 2018 voor de FUMO werkbaar te hebben.

Financieel loopt het project als volgt:

Verloop projectkosten LIS	
Beschikbaar budget per 1 januari 2017	565.000
Aanvullend budget	440.000
	1.005.000
Besteed in 2017	756.641
Restant beschikbaar per 31 december 2017	248.359
Prognose benodigd	370.000
	-121.641

De besteding in 2017 bestaat naast de kosten van (externe) projectleiding vooral uit interne uren die medewerkers hebben besteed aan het in het systeem inrichten van de processen en het verbeteren van de datakwaliteit. Ook in 2018 zijn kosten voorzien voor projectleiding, het inrichten van processen en verbeteren van de datakwaliteit. De inschatting is dat de doorlooptijd langer is dan eerder begroot, waardoor via een begrotingswijziging 2018 extra budget van € 120.000 voor het project LIS is gevraagd.

Dienstverleningsovereenkomsten met opdrachtgevers

De FUMO sluit als opdrachtnemer met iedere deelnemer als opdrachtgever afzonderlijk één of meer uitvoeringsovereenkomsten c.q. dienstverleningsovereenkomsten (DVO's). In de DVO's wordt onderscheid gemaakt naar DVO's voor het basistakenpakket en DVO's voor aanvullende taken, de zogenaamde plustaken.

Met vier deelnemers zijn de afspraken nog niet vastgelegd in een DVO. De afspraken zijn dan gebaseerd op de begroting.

De DVO's voor het basistakenpakket worden afgesloten voor onbepaalde tijd. Beëindiging van deze DVO's is uitsluitend mogelijk door uittreding uit de gemeenschappelijke regeling. De looptijd van de DVO's voor de plustaken bedraagt vijf jaar, waarbij deze na die tijd voor onbepaalde tijd wordt voortgezet. Opzegging kan - na de eerste periode van 5 jaar - met een opzegtermijn van één jaar.

Een deelnemer die uittreedt, verplicht zich het personeel dat is belast met de uitvoering van de in de DVO's opgenomen taken, over te nemen. Het algemeen bestuur stelt de omvang van het toe te wijzen personeel en de overige kosten van opzegging vast.

Ook voor de incidentele opdrachten en specifieke projecten worden offertes opgesteld. Deze werkzaamheden kennen een kortere looptijd. Deze is afhankelijk van de duur van de uit te voeren taken. Dit kan variëren van enkele maanden tot meer dan een jaar.

2.2 Baten en lasten programma bedrijfsvoering

De uitgaven van het programma bedrijfsvoering bestaan uit alle kosten die niet direct toe te rekenen zijn aan de programma's basistaken en aanvullende taken. Dit betreft alle kosten van de FUMO met uitzondering van de loonkosten van de primaire formatie. De inkomsten van het programma bedrijfsvoering zijn de aan de programma's basis- en aanvullende taken doorberekende kosten.

		Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Rekening
		2017	2017	2017
Programma 1: Bedrijfsvoering				
Lasten				
Personeelslasten		2.924.179	3.120.179	2.858.746
Kapitaallasten		48.161	48.161	27.332
Wagenpark		115.000	115.000	107.523
Huisvesting		626.340	626.340	600.263
Administratie		35.000	35.000	46.240
ICT		321.000	321.000	382.203
Overige kosten		80.000	80.000	350.624
Startkosten ontwikkeling FUMO 2.0		-	29.000	-
Incidenteel		-	-	-
		4.149.680	4.374.680	4.372.932
Baten				
Doorbelasting aan Programma Basistaken		2.496.033	2.631.370	2.557.509
Doorbelasting aan Programma Aanvullende taken		1.653.647	1.743.310	1.694.376
Overige baten		-	-	121.046
		4.149.680	4.374.680	4.372.932
Resultaat progr 1 voor vermogensmutaties		-	-	-
- Onttrekkingen aan reserves		-	325.000	231.674
- Toevoegingen aan reserves		-	-	-
		-	325.000	231.674
Resultaat programma 1 na vermogensmutaties		-	325.000	231.674

Toelichting:

De lasten zijn per saldo gelijk aan de begroting na wijziging. Wel zijn er op onderdelen afwijkingen. In hoofdlijn:

- Personeelslasten	€ 261.000, Voordeel
- ICT kosten	€ 61.000, Nadeel
- Overige kosten	€ 271.000, Nadeel
- Diversen, per saldo	€ 71.000, Voordeel
	€ 0

In de begroting is de volledige inhuurpost toegerekend aan het programma bedrijfsvoering. Op rekeningbasis is de inhuur toegerekend aan de juiste afdeling, waardoor op dit programma een overschrijding ontstaat.

De hogere ICT-kosten zijn vooral een gevolg van hogere licentiekosten. Door de overgang naar een nieuw IT-systeem is enkele maanden synchroon gedraaid en ontstaan dubbele licentiekosten.

Voor de hogere overige kosten wordt verwezen naar de toelichting op de rekening van baten en lasten. De hogere kosten ontstaan vooral door (> € 15.000):

- Juridische bijstand in personeelsaangelegenheden	€ 52.000
- Kosten bedrijfsarts en loopbaantrajecten	€ 16.000
- WW-kosten voormalig medewerkers	€ 17.000
- Overgang P&O naar gemeente Leeuwarden (opstartkosten)	€ 70.000
- Kosten shared service bodeminformatie	€ 53.000 ³

2.3 Overzicht algemene dekkingsmiddelen

		Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Rekening
		2017	2017	2017
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen				
Onvoorzien		65.001	65.001	32.500
Financiële baten		-	-	937
Financiële lasten		-	-	32
		- 65.001	- 65.001	- 31.595

Toelichting:

In het overzicht algemene dekkingsmiddelen is de post onvoorzien opgenomen. De kosten die als onvoorzien moeten worden aangemerkt, zijn grotendeels geboekt onder de post "overige goederen en diensten". Verwezen wordt naar de toelichting op deze post in paragraaf 5.5.1. Het bedrag van € 32.500 betreft de betaling van een schikking in verband met de procedure in hoger beroep die door de leverancier van het oude IT-systeem was aangespannen bij het gerechtshof.

³ Deze kosten zijn terugontvangen en bij de baten verantwoord.

3. Programma's Basistaken en Aanvullende taken

3.1 Inleiding op de programma's Basistaken en Aanvullende taken

Het takenpakket van de FUMO is opgedeeld in basistaken en aanvullende taken (zowel plustaken als incidentele taken).

De gestelde doelen in de programmabegroting waren:

- Uitvoering geven aan wettelijke taken, waarbij rekening wordt gehouden met geldende regelgeving en beleidskaders. Per deelnemer kan het beleid verschillen.
- Het op professionele wijze leveren van hoogwaardige diensten en producten aan onze deelnemers tegen een goede prijs-kwaliteitverhouding, waarbij er sprake is van verder toenemende productie.
- Het actief volgen van ontwikkelingen binnen de verschillende taakonderdelen en deze vertalen naar producten en diensten voor de deelnemers. Dit omvat de ontwikkeling op gebied van beleid- en regelgeving, inhoud, technieken en methoden.
- Met inbreng van de Friese kennis en ervaring een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van beleid en regelgeving op lokaal, regionaal en landelijk niveau.

Ten aanzien van de gestelde doelen kan het volgende opgemerkt worden. Het uitvoering geven aan wettelijke taken, rekening houdend met geldende wet- en regelgeving is corebusiness van de FUMO. Daar waar de FUMO geen mandaat heeft, worden de werkzaamheden in advies uitgevoerd. Vervolgens is het aan het bevoegd gezag of zij het advies overneemt of wil afwijken. De FUMO heeft geen inzicht in kwantitatieve gegevens ten aanzien van afwijkende besluiten t.o.v. het gegeven advies. Het beleid per deelnemer is verschillend en soms ook lastig vindbaar. Ter verbetering is hiervoor in 2017 een project opgezet als onderdeel van de ontwikkelagenda.

De omvang van de productie blijft een punt van aandacht. In 2017 zijn de normen losgelaten om meer rust in de organisatie te krijgen en te werken aan een verder opbouw. Tevens zijn met deelnemers afspraken gemaakt over de te realiseren controles op basis waarvan een jaarprogramma is opgesteld. Ten aanzien van de plustaken is de realisatie nagenoeg 100% op totaalbasis waarbij overigens wel verschillen tussen deelnemers bestaan.

Vakinhoudelijk houdt de FUMO actief de ontwikkelingen bij binnen de verschillende taakonderdelen. Het vervolgens vertalen naar producten en diensten gebeurt sporadisch omdat vooral is gewerkt aan het ontwikkelprogramma, waarbij het op orde brengen van de basis een belangrijk punt is. Voor de provincie heeft de FUMO deelgenomen aan een aantal werkgroepen waarmee zij een bijdrage levert aan de ontwikkeling van beleid op provinciaal en landelijk niveau. Het gaat vooral hier om provinciale verordeningen en de omgevingswet.

Productie

	Begroting 2017	Realisatie 2017	Realisatie 2016	Realisatie 2015
Formatieve bezetting (gemiddeld)	93 fte	106 fte	108 fte	103 fte
Aantal productieve uren	130.000	124.000 ⁴	135.000 ⁵	116.000
Aantal niet-productieve uren	44.000	74.000	70.000	
Totaal aantal uren	174.000	198.000	205.000	
Gemiddeld totaal uren per fte	1.872	1.869	1.876	
Aantal productieve uren per fte	1.400	1.170	1.235	1.130
% productiviteit	100%	83%	88%	81%
Ziekteverzuim	5%	7,40%	7,17%	4,7%

De begrote productie van 1.400 is als doelstelling losgelaten. In totaal zijn in 2017 124.000 productieve uren aan zaken besteed. Dit is lager dan in 2016. Een van de oorzaken hiervoor is het nieuwe tijdschrijfsysteem dat gekoppeld is aan het zaaksysteem. De aandacht voor het tijdschrijven en dan vooral het op een juiste wijze registreren van de werkzaamheden heeft tot gevolg gehad dat te veel tijd op indirecte werkzaamheden is verantwoord. Door een duidelijke instructie en betere sturing op de wijze van registreren van de werkzaamheden wordt verwacht dat de verantwoorde productiviteit op de producten toeneemt. Een fiatteringsmodule bij het tijdschrijfsysteem zal hierbij helpen.

De bezetting voor het primaire proces is uitgekomen op circa 106 fte. De hogere formatieve bezetting ten opzichte van de begroting wordt veroorzaakt de uitvoering van extra, niet begrote incidentele opdrachten alsmede de inzet voor interne projecten zoals LIS en FUMO 2.0. Met deze opdrachten, met een omvang van circa € 1,5 miljoen is extra formatie gemoeid van circa 12 fte. Een deel van de formatie wordt conform de begroting bezet door inhuurmedewerkers. Deze flexibele schil bedraagt op begrotingsbasis 5% van de formatie van het primair proces. In werkelijkheid bedraagt de flexibele schil circa 20%.

Het ziekteverzuim is enigszins gestegen en is relatief hoog. Het voortschrijdende gemiddelde ziekteverzuim over een heel jaar bedraagt eind maart 2018 6,3%. FUMO werkt hard om deze ongewenste situatie te veranderen. De verzuimcijfers zijn nader geanalyseerd en naar aanleiding van een enquête onder medewerkers is er een set van maatregelen uitgerold om het verzuim terug te dringen. Kern hiervan is het vergroten van de aandacht voor en waardering van de medewerkers. Zo is bijvoorbeeld de HRM-cyclus herijkt waarbij vooraf met medewerkers duidelijke afspraken en verwachtingen worden bepaald, is ingezet op verbetering van informatievoorziening, versterking van de helderheid in taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de verschillende functionarissen binnen de FUMO en worden medewerkers bij het ontwikkeltraject nauw betrokken. Door voorts stevig te investeren in "de basis op orde" (o.a. het verder stroomlijnen van processen) wordt gewerkt aan het terugbrengen van stressverhogende aspecten die het soepel werken eenvoudigweg belemmeren. Om de werkdruk te verlichten is bovendien de productiviteitsnorm van 1.400 uur verlaagd. Door het uitvoeren van een werkbelevingsonderzoek, nadere analyse op (de aanloop naar) lang- en kortdurend verzuim en de inzet op teamontwikkeling wordt op dit moment een handelingsstrategie ontwikkeld om de werkbeleving te verbeteren en het verzuim verder terug te dringen.

⁴ Inclusief interne uren op projecten (circa 6.000)

⁵ Inclusief extra uren toezicht wegens inhaalslag uit 2015 (circa 2.700 uur)

3.2 Programma Basistaken

De inrichtinggebonden basistaken zijn gebaseerd op de aantallen inrichtingen per categorie op de peildatum 1 januari 2016. Op basis van de Fryske norm is vervolgens voor de verschillende werkterreinen: vergunningverlening, toezicht en handhaving, de omvang van het takenpakket berekend. Zoals eerder is aangegeven zijn deze normen te scherp en niet realistisch; derhalve zijn de normen voor de planning van werkzaamheden losgelaten. In het ontwikkelprogramma FUMO 2.0 wordt gewerkt aan een nieuwe, realistische norm.

De verantwoordingsinformatie is nog beperkt. De rapportages uit het nieuwe zaakstelsel zijn in ontwikkeling, waardoor betrouwbare gedetailleerde informatie nog niet mogelijk is. Met de deelnemers wordt meer overleg gevoerd, waardoor een betere en tijdige afstemming over de uitvoering plaatsvindt.

3.2.1 Vergunningverlening

Vergunningen worden verleend aan inrichtingen; er vindt tevens toetsing plaats aan het Activiteitenbesluit. Bij het verlenen van vergunningen gaat het om oprichtings-, (bij nieuwvestiging), veranderings-, (bij partiële aanpassingen), revisievergunningen (bij een nieuwe vergunning, ter vervanging van eerdere vergunningen) en waar relevant daaraan voorafgaande mer-beoordelingsbesluiten. Vergunningverlening vindt plaats op basis van actuele wet- en regelgeving en voor de Provincie Fryslân, de gemeente Terschelling en voormalig provinciale inrichtingen Wabobreed. De vergunningen worden, waar nodig, afgestemd met andere overheden, zoals het Wetterskip en Brandweer Fryslân. De vergunningen worden bij nieuwe aanvragen doorgelicht op actualiteit en zo nodig aangepast. Tevens worden verzoeken om goedkeuring, bijvoorbeeld van een uitgangspuntendocument of een proefneming, getoetst.

Bij inrichtingen waarop het Activiteitenbesluit op activiteiten van toepassing is, wordt de melding beoordeeld. Op basis van de beoordeling kan een aanvullende procedure worden gevolgd, bijvoorbeeld het opleggen van maatwerkvoorschriften. Bij een deel van de meldingsplichtige inrichtingen is eerst een Omgevingsvergunning beperkte milieutoets (OBM) nodig. Aanvragen om een OBM worden getoetst en er wordt een besluit opgesteld. Waar aan de orde wordt dit voorafgegaan door een mer-beoordelingsbesluit.

Onderstaand een overzicht van het aantal binnengekomen vergunningaanvragen voor een Wabomilieudeel en meldingen in 2017 ten opzichte van 2016:

2016: 521

2017: 531

De rapportages in het in 2017 ingevoerde digitale stelsel zijn nog niet compleet, waardoor het nog niet mogelijk is de diverse inrichtingstypen en soorten aanvragen en meldingen te onderscheiden. Vandaar alleen de totaalstelling. Uit het totaaloverzicht blijkt dat het aantal mutaties in vergunningaanvragen en meldingen in 2016 en 2017 vrijwel gelijk is. De afgelopen jaren blijkt dat de tijdsbesteding voor aanvragen op het gebied van vergisting, compostering en afvalverwerking relatief gezien hoog is toeneemt. Vooroverleg en communicatie (voorlichting/afstemming) vragen steeds meer inzet.

3.2.2 Toezicht en Handhaving

Toezicht en handhaving zijn belangrijke instrumenten om ervoor te zorgen dat burgers en bedrijven de regels naleven. Onder toezicht wordt verstaan het verzamelen van informatie over het feit of een activiteit is toegestaan en/of wordt voldaan aan de van toepassing zijnde wet- en regelgeving (inclusief voorschriften in vergunningen e.d.). Voor handhaving is de landelijke handhavingstrategie ontworpen. Afhankelijk van de klassering en beoordeling van een overtreding is de uitkomst een bestuurlijk sanctiemiddel (last onder dwangsom of bestuursdwang) of een strafrechtelijk sanctiemiddel. In veel gevallen is een gecombineerde aanpak van bestuurs- en strafrecht de uitkomst. Inmiddels hebben vrijwel alle gemeenten de landelijke handhavingstrategie vastgesteld maar slechts

enkelen hebben deze ook ingebed in hun beleid. De meeste opdrachtgevers voeren eigen beleid dat afwijkt van de landelijke handhavingsstrategie waardoor deze niet (Fryslân breed) wordt toegepast. Intussen wordt er gewerkt aan een verdere implementatie van de landelijke handhavingsstrategie.

De FUMO zet zich ervoor in om te komen tot een zodanige naleving van de wettelijke voorschriften dat gezondheid, veiligheid, leefbaarheid en duurzaamheid optimaal worden bevorderd. Voor het aantal uit te voeren controles werd de Fryske norm gehanteerd. Tijdens het AB van december 2016 en later ook op de bestuursconferentie van begin 2017 is op basis van ervaring en vergelijking met andere uitvoeringsdiensten besloten om de Fryske norm te verlaten. Met de deelnemers is overleg gevoerd over de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de opdrachten. Daarbij is voor Toezicht & Handhaving per deelnemer een indeling gemaakt naar inrichtingen met een prioriteitstelling vanuit risico-inschatting (categorie 1, 2, 3 en 4).

	Gepland/verwacht 2017	Realisatie 2017	Verschil
Uitgevoerde reguliere controles	730	425	-305

De aantallen reguliere controles in 2017 zijn achterbleven bij de planning. De belangrijkste oorzaken zijn:

- Bij de uitvoering van de controles zijn de meest risicovolle bedrijven als eerste gecontroleerd. Deze vergden meer tijd dan gemiddeld waardoor uiteindelijk minder bedrijven zijn gecontroleerd
- De capaciteit is achtergebleven bij de verwachting omdat intern prioriteit is gegeven aan de afdeling toetsing en vergunningverlening

BRZO inspecties

Voor het Besluit risico's zware ongevallen (Brzo) voerde de FUMO in noordelijk verband, in samenwerking met de Omgevingsdienst Groningen, wettelijke taken rond Brzo-bedrijven uit. De Omgevingsdienst Groningen is één van de Brzo diensten in Nederland, dat wil zeggen dat de uitvoering bij de Omgevingsdienst Groningen ligt die het tot 1 juli 2017 in ondermandaat liet uitvoeren door de FUMO. De werkzaamheden omvatten het uitvoeren van inspecties en herinspecties, rapportage over inspecties, advisering over maatregelen, ondersteuning van de bevoegde gezagen, uitvoeren bevoegdheden bij geconstateerde overtredingen, incident- en ongevalsonderzoek en beoordeling van veiligheidsrapportages. Het Brzo bepaalt dat het bevoegde gezag inzake de Wabo, in overeenstemming met de betrokken arbeidsinspectie, de regionale brandweer en burgemeester en wethouders van de betrokken gemeenten, een inspectieprogramma vaststelt. Landelijk is in 2017 besloten dat de uitvoering in ondermandaat geen recht doet aan het stelsel van Brzo uitvoeringsdiensten. Per 1 juli 2017 is het ondermandaat ingetrokken en ligt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering geheel bij de Omgevingsdienst Groningen. De FUMO, provincie Friesland en de Omgevingsdienst Groningen beraden zich op een andere organisatie van de uitvoering Brzo. Eén en ander zal in 2018 zijn beslag krijgen.

BRIKS-taken

BRIKS staat voor bouwen, reclame, inritvergunning, kappen en slopen. De Brikstaken ten aanzien van de provinciale inrichtingen en ex-provinciale inrichtingen (vvgb-inrichtingen; verklaring van geen bedenkingen) vallen onder het basistakenpakket, maar voor deze werkzaamheden is geen aparte norm vastgesteld. Deze werkzaamheden worden in tegenstelling tot het basistaakprincipe deels door de FUMO uitgevoerd en deels door de gemeenten die het bevoegd gezag hebben gekregen over de betreffende inrichting. Inmiddels worden de contouren van het Besluit VTH steeds duidelijker en zullen

deze werkzaamheden als basistaak door de FUMO uitgevoerd moeten worden. FUMO is in overleg met de gemeenten over deze taken.

3.2.3 Niet inrichting gebonden basistaken

De niet-inrichting gebonden basistaken betreffen ketentoezicht, vuurwerk, toezicht wet bodembescherming en toezicht op sloop/asbest, mobiele puinbrekers, besluit bodemkwaliteit, juridische ondersteuning en geluid en lucht/geur.

Ketentoezicht

De FUMO verzorgt het milieutoezicht bij bedrijfsmatige activiteiten (waaronder afvalmakelaardij) met betrekking tot gevaarlijke afvalstoffen, bedrijfsafvalstoffen en ingezamelde huishoudelijke afvalstoffen, asbest, vuurwerk, bouwstoffen, grond, baggerspecie, meststoffen, dierlijke vetten, radioactief schroot, destructiemateriaal, explosieven voor civiel gebruik of andere gevaarlijk stoffen, voor zover het die activiteiten betreft. Het kenmerk van deze branches is dat het veelal om spelers gaat die in meerder plaatsen in de provincie of Nederland actief zijn. Tevens geldt met name voor afvalstoffen dat grenzen vervagen en (afval)stoffen door geheel Nederland worden getransporteerd of verhandeld. Bij overtredingen zijn dan ook veelal meerdere actoren door het gehele land of provincie betrokken. Ketengerichte milieutoezicht is dan het devies. Immers daar waar een leverancier/ontdoener in de fout gaat is ook de ontvanger/koper veelal in overtreding.

Vergunningverlening en toezicht vuurwerk

Op grond van het Vuurwerkbesluit dient een vuurwerkbeziger, naast een landelijk geldende bezigersvergunning, voor elk evenement apart een toestemming te hebben. Afhankelijk van de hoeveelheid vuurwerk die wordt afgeschoten en de gevaarklasse van het vuurwerk (kaliber), kan worden volstaan met een melding of is een ontbrandingstoestemming noodzakelijk. In 2017 zijn 11 toestemmings- en 33 meldingsprocedures geweest. Bijna alle procedures zijn ook op naleving gecontroleerd.

De vuurwerkevenementen worden ingevoerd in het vuurwerkregistratiesysteem van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu. Daarnaast verstuurd de FUMO digitale afschriften van de verleende ontbrandingstoestemmingen en afgehandelde meldingen via het meldsysteem naar de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT).

Tevens zijn in het kader van de controle op naleving van het Vuurwerkbesluit controles uitgevoerd, met name gericht op het afsteken van (professioneel) vuurwerk tijdens evenementen. Tot slot is het jaarlijkse Rapport Vuurwerk opgesteld.

Toezicht wet bodembescherming

Met betrekking tot de controle op de naleving van de Wet bodembescherming (Wbb) worden de volgende activiteiten uitgevoerd: afhandelen van illegale saneringen, afhandelen van calamiteiten, afhandelen van nieuwe gevallen van bodemverontreiniging (niet zijnde calamiteit), uitvoeren van 120 inspecties bij reguliere bodemsaneringen, beschikken op evaluatieverslagen en nazorgplannen, beoordelen van monitoringsrapportages, termijnbewaking van het indienen van evaluatieverslagen en monitoringsrapportages en het adviseren van interne en externe partijen en nazorgtoezicht stortplaatsen.

Toezicht sloop/asbest en mobiele puinbrekers

Het toezicht op sloop met aanwezigheid van asbest en mobiele puinbrekers vindt plaats aan de hand van de actuele sloopvergunning, dan wel een melding. Bij de sloop wordt gekeken of het vrijkomende puin mobiel zal worden gebroken en zo ja, hoeveel naar verwachting ter plaatse zal worden toegepast en binnen welk tijdsbestek. Hoewel deze taak een basistaak is geldt dat slechts drie gemeenten deze

taak hebben ingebracht. Met de komst van het Besluit VTH is de verwachting dat deze taak Friesland breed door de FUMO wordt uitgevoerd.

Toezicht besluit bodemkwaliteit

Het doel van het besluit bodemkwaliteit is dat wordt voorkomen dat de bodem (grond en grondwater) en het oppervlaktewater verontreinigd worden door het gebruik van bouwstoffen, grond of baggerspecie. Het toezicht voorziet erin dat het toepassen van grond op een juiste wijze plaatsvindt. Ook voor toezicht Besluit bodemkwaliteit geldt dat slechts een drietal opdrachtgevers deze basistaak hebben ingebracht.

Juridische ondersteuning

De juridische ondersteuning voor de basistaken betreft vooral het juridisch toetsen van meldingen, vergunningen, controles. Daarnaast heeft de FUMO voor de provincie juridische werkzaamheden uitgevoerd zoals het opstellen van beschikkingen, verweerschriften, pleitnota's, vertegenwoordiging in rechte in voorlopige voorziening, bezwaar- en beroepsprocedures.

Een aantal bedrijven heeft extra juridische inzet geleverd in verband met het naleefgedrag dan wel de maatschappelijke impact van bepaalde bedrijven. Tevens zien wij ook de toenemende onrust over mestvergistingsinstallaties ontstaan, waarvoor wij gevraagd zijn juridisch dan wel technisch – inhoudelijk advies te leveren. De tijdsbesteding per specialistisch advies neemt hierdoor toe.

Geluid en lucht/geur

Naast juridische ondersteuning is ook specialistisch advies ingebracht voor de basistaken ten aanzien van geluid, lucht, geur en externe veiligheid (voor dit laatste zie programma aanvullende taken). Tevens leveren de adviseurs inhoudelijke bijdragen aan bezwaar- en beroepschriften.

Omvang takenpakket

In onderstaande tabel is opgenomen welke ureninzet nodig is op basis van de bedrijven die zijn ondergebracht bij de FUMO, de afgesproken kengetallen en separate afspraken over de niet inrichting gebonden basistaken in de DVO's. De provincie heeft de niet-inrichtingsgebonden basistaken volledig ingebracht. De gemeenten hebben als basistaak het ketentoezicht ondergebracht bij de FUMO. Een aantal gemeenten heeft niet-inrichting gebonden basistaken als plustaat ingebracht. De vertaling van bovenstaande is weergegeven in de tabel.

Basistaken, ureninzet	Begroet 2017	Realisatie 2017
Inrichtinggebonden	68.223	48.739
Brikstaken	2.800	3.177
Niet inrichting gebonden	7.420	6.375
Totaal basistaken	78.443	58.291

Zowel bij de inrichting gebonden als de niet-inrichting gebonden toezicht basistaken zijn minder uren gerealiseerd dan begroot. Bij de niet inrichting gebonden taken was er sprake van een onderbezetting bij bodemtoezicht waardoor niet alle geplande uren konden worden gerealiseerd. Bij de inrichting gebonden basistaken was de begroting nog gebaseerd op een productie norm van 1.400 productieve uren per fte. De gemiddelde productie per fte is in 2017 uitgekomen op 1.170 uur en de lagere productie is de belangrijkste oorzaak dat de geplande aantallen uren niet zijn gerealiseerd.

3.3 Baten en lasten basistaken

De uitgaven van de basistaken bestaat uit rechtstreeks toegerekende formatie en een deel dat vanuit het programma bedrijfsvoering is toegerekend. Deze toerekening vindt plaats op basis van de verhouding van de formatie tussen basis- en plustaken.

		Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Rekening
		2017	2017	2017
Programma 2: Basistaken				
Lasten				
Loonkosten primaire formatie		3.984.200	4.034.200	4.731.078
Toegerekende bedrijfsvoering		2.496.033	2.631.370	2.557.509
		6.480.233	6.665.570	7.288.587
Baten				
Deelnemersbijdragen gemeenten		3.168.350	3.168.350	3.168.351
Deelnemersbijdragen Provincie Fryslân		3.110.108	3.110.108	3.110.108
Brikstaken		230.528	230.528	484.047
		6.508.986	6.508.986	6.762.506
Resultaat programma 2		28.753	- 156.584	- 526.081
- Onttrekkingen aan reserves		-	-	-
- Toevoegingen aan reserves		-	-	-
		-	-	-
Resultaat programma 2 na vermogensmutaties		28.753	- 156.584	- 526.081

Toelichting:

De loonkosten zijn hoger uitgevallen dan begroot. Enerzijds om de inzet voor de incidentele opdrachten mogelijk te maken. Anderzijds als gevolg van het begroten van het budget van inhuur bij het programma bedrijfsvoering. Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de toelichting op de rekening van baten en lasten in paragraaf 5.5.

3.4 Programma Aanvullende taken

Aanvullende taken zijn alle taken die niet onder het basistakenpakket vallen en die door de deelnemers structureel bij de FUMO zijn ingebracht. De omvang van deze taken wordt tot nu toe uitgedrukt in inputtermen (uren, fte). Het betreft de volgende taken:

Overige WABO taken

Voor een aantal deelnemers voert de FUMO de VTH-milieutaken van het gehele inrichtingenbestand uit. Voor enkele gemeenten verzorgt de FUMO de uitvoering van Wabo Briks-taken. De Briks-taken die vallen onder de basistaken zijn opgenomen in het onderdeel Basistaken.

Andere regelgeving

De FUMO geeft uitvoering aan provinciale taken die voortvloeien uit de volgende wetten:

Luchtvaartwet

Provinciale Staten zijn bevoegd om Luchthavenregelingen en Luchthavenbesluiten bij verordening vast te stellen voor locaties die structureel voor burgerluchtvaart worden gebruikt. In deze verordeningen wordt de gebruikruimte van en ruimtelijke beperkingen rond de luchthavens vastgesteld. Gedeputeerde Staten zijn bevoegd om ontheffingen Tijdelijk en Uitzonderlijk gebruik (TUG) af te geven en toezicht te houden op de verleende ontheffingen en verordeningen.

Ontgrondingenwet

Voor de Ontgrondingenwet (Ow) worden taken uitgevoerd ten behoeve van het winnen van oppervlaktedelfstoffen ('zandwinputten') en overige ontgrondingsactiviteiten waarbij het maaiveld wordt verlaagd. Er wordt een bijdrage geleverd aan het ontgrondingenbeleid.

Waterwet/Koude-warmteopslag

Toezicht en handhaving op grootschalige grondwateronttrekkingen (> 150.000 m³/jaar) ten behoeve van industrie en drinkwaterproductie.

Toezicht en handhaving bij open bodemenergiesystemen (koude-warmteopslag).

Wet bodembescherming (vergunningverlening)

De FUMO verleent namens GS beschikkingen "ernst en spoedeisendheid", saneringsplan of een combinatie hiervan, inclusief eventuele beheers- en/of tijdelijke beveiligingsmaatregelen.

Er worden diverse soorten meldingen behandeld. Daarnaast voert de FUMO taken uit voor de aanpak van spoedlocaties conform het convenant c.q. Plan de Campagne van de provincie Fryslân in samenwerking met Programma Bebouwde Ruimte en Landelijk Gebied van de Provincie.

Wet hygiëne badinrichtingen en zwemwater

Met betrekking tot de controle op de naleving van de WHVBZ voert de FUMO preventieve controles uit. Dit vindt steekproefsgewijs plaats voor de zwembaden en sauna's die een goed naleefgedrag hebben. Sauna's en zwembaden met een slecht naleefgedrag worden periodiek bezocht. Bij open zwemwater wordt jaarlijks een veiligheidsonderzoek uitgevoerd en wordt meerdere keren bemonsterd. De FUMO zorgt voor de onderlinge afstemming en coördinatie en van 1 mei tot en met 30 september de zwemwatertelefoon en de piketdienst ten aanzien van zwemwater. Via twitter wordt melding gemaakt van een negatief zwemadvies en of dit advies weer kan worden ingetrokken.

In 2017 is gecontroleerd bij 43 openbaar toegankelijke baden, 73 niet openbaar toegankelijke baden, 2 medische baden en 52 zwemplaatsen in oppervlaktewater op het voldoen aan de voorschriften. Bij 94 baden zijn overtredingen geconstateerd. Naar aanleiding daarvan zijn 39 hercontroles uitgevoerd.

Groene wetgeving

Toezicht en handhaving op de Boswet, Flora en Faunawet, de Natuurbeschermingswet en verschillende provinciale verordeningen.

Dit omvat uiteenlopende werkzaamheden, zoals:

- Beoordelen van meldingen
- Zorgdragen voor integrale behandeling en advisering
- Houden van toezicht en waar nodig handhavend optreden
- Adviseren en ondersteunen van de gedeputeerde, GS en PS
- Vertegenwoordigen van de provincie in diverse overleggen

Specialistische plustaken

Het betreft hier afzonderlijk specialistisch advies en diensten aan op de volgende kennisgebieden:

- Geluid, licht, trillingen;
- Juridisch advies;
- Bodem;
- Lucht, geur;
- Afval;

De FUMO maakt gebruik van (geijkte) meetapparatuur en rekenmodellen. De juristen beschikken over een juridisch expertsysteem. De advisering wordt zo goed mogelijk afgestemd op de behoefte van de klant. Waar nodig worden verschillende deskundigen ingezet om tot een integraal advies te komen.

Externe Veiligheid

Voor Externe Veiligheid (EV) wordt in de jaren 2015 tot en met 2018, in samenwerking tussen de bevoegde gezagen, de Veiligheidsregio Fryslân en de FUMO, het Fries Uitvoeringsprogramma Omgevingsveiligheid (FUOV) uitgevoerd. De FUMO verzorgt een deel van de uitvoerende taken van dit programma. De werkzaamheden omvatten onder andere de volgende taken:

- het verzorgen van de EV-voorschriften in Wabo-vergunningen en het opstellen van conceptteksten voor de verantwoording van het groepsrisico ten behoeve van de considerans;
- het verzorgen van de inbouw van de EV-paragraaf in ruimtelijke plannen voor de Friese gemeenten;
- het actueel houden van het overzicht van Bevi-bedrijven en hun vergunningen;
- het bijdragen aan projecten gericht op verbetering van de borging van EV in gemeentelijke ruimtelijke plannen;
- het actueel houden van de basisbestanden voor de provinciale risicokaart en het bijhouden van het overzicht van de actualiteit per gemeente;
- de coördinatie van de provinciale risicokaart en het vertegenwoordigen van de provincie in landelijke overleggen.

In de begroting 2017 is voor EV uitgegaan van dezelfde gegevens als voor 2016. In de formatie is rekening gehouden met een geschat aantal uren van 3.600 uur. In 2017 zijn 4.092 uren gerealiseerd op basis van de jaarlijkse opdracht die de provincie overlegt met de FUMO.

Incidentele taken

Naast de plustaken, die in het DVO zijn vastgelegd, heeft de FUMO in 2017 ook taken uitgevoerd met een incidenteel karakter. De totstandkoming van deze opdrachten verloopt via een offertetraject. Op verzoek van deelnemers of vanuit de FUMO wordt een productaanbod gedaan aan één of meer deelnemers. Voorbeelden die daarbij genoemd kunnen worden, zijn:

- Geluidsopdrachten
- Juridische opdrachten
- RO opdrachten

Uitvoering kan ook plaatsvinden voor externe partijen, zoals andere omgevingsdiensten, rijksoverheid, andere provincies en gemeenten buiten de provincie Friesland. Het kan daarbij gaan om taken met een sterk uiteenlopend karakter, die in principe aansluiten bij de werkzaamheden die regulier door de FUMO worden verricht. Voorbeelden, die daarbij genoemd kunnen worden zijn:

- Projectleiding;
- Projecten, bijv. energie, aanleg wegen;
- Inzet BOA's;
- Brzo-inspecties voor andere RUD's;
- Tijdelijke capaciteit voor bij de deelnemer achtergebleven (milieu)taken;

Over de voor de uitvoering van de incidentele taken noodzakelijke uren en de daarbij behorende vergoeding zijn vooraf afspraken gemaakt. Ook worden afspraken gemaakt over de wijze waarop over de voortgang (tussentijds) wordt gerapporteerd.

Voor de uitvoering van incidentele taken wordt geen vaste formatie aangenomen. Deze taken zijn daarom ook niet meegenomen in de begroting.

In een totaaloverzicht:

Plustaken, ureninzet	Begroet 2017	Realisatie 2017
Plustaken	48.819	48.736
Incidentele opdrachten deelnemers	-	2.056
Incidentele opdrachten overige	-	1.603
externe veiligheid	3.600	4.092
uren energiesubsidie	-	576
Totaal plustaken	52.419	57.063

3.5 Baten en lasten aanvullende taken

De uitgaven van de aanvullende taken bestaat uit rechtstreeks toegerekende formatie en een deel dat vanuit het programma bedrijfsvoering is toegerekend. Deze toerekening vindt plaats op basis van de verhouding van de formatie tussen basis- en plustaken.

		Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Rekening
		2017	2017	2017
Programma 3: Aanvullende taken				
Lasten				
Loonkosten primaire formatie		2.622.700	2.672.700	3.134.388
Toegerekende bedrijfsvoering		1.653.647	1.743.310	1.694.376
		4.276.347	4.416.010	4.828.765
Baten				
Deelnemersbijdragen gemeenten		1.309.626	1.309.626	1.309.627
Deelnemersbijdragen Provincie Fryslân		2.606.142	2.606.142	2.606.142
Deelnemersbijdrage Wetterskip		46.753	46.753	46.753
Externe Veiligheid		350.074	350.074	370.564
Extra taken Projecten			-	628.380
		4.312.595	4.312.595	4.961.466
Resultaat programma 3		36.248	- 103.415	132.701
- Onttrekkingen aan reserves		-	-	-
- Toevoegingen aan reserves		-	-	-
		-	-	-
Resultaat programma 3 na vermogensmutaties		36.248	- 103.415	132.701

Toelichting:

De loonkosten zijn hoger uitgevallen dan begroot om de inzet voor de extra incidentele opdrachten mogelijk te maken.

4. Paragrafen

4.1 Paragraaf bedrijfsvoering

Zie programma bedrijfsvoering in hoofdstuk 2.1.

4.2 Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In de paragraaf weerstandsvermogen wordt beschreven in welke mate de weerstandscapaciteit toereikend is om eventuele risico's op te vangen.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, op te kunnen vangen. Hiervoor is de algemene reserve en de post onvoorzien beschikbaar. Als blijkt dat deze capaciteit niet voldoende is om de gekwantificeerde risico's die zich kunnen voordoen te dekken dan is de FUMO aangewezen op een extra bijdrage van de deelnemers.

Bepalingen in de Gemeenschappelijke Regeling FUMO

In artikel 29 van de GR FUMO zijn bepalingen opgenomen over de vorming van een weerstandsvermogen. Een batig rekeningsaldo wordt toegevoegd aan het weerstandsvermogen, dat ten hoogste 10% van de jaaromzet bedraagt. Voor zover het batig saldo van enig jaar leidt tot een weerstandsvermogen van meer dan 10% van de jaaromzet, wordt het meerdere uitgekeerd naar rato van de bijdragen van de deelnemers. Een nadelig rekeningsaldo in enig jaar wordt ten laste gebracht van de deelnemers naar rato van hun bijdragen voor zover het niet geheel of gedeeltelijk ten laste van het weerstandsvermogen kan worden gebracht.

Nota weerstandsvermogen

In de visie van de FUMO is aangegeven dat de FUMO een stabiele en heldere begroting moet krijgen. Onderdeel daarvan is dat fluctuaties en risico's door de FUMO zelf kunnen worden opgevangen. Hiervoor is een weerstandsvermogen nodig.

Begin 2018 is een nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement met een geactualiseerde risico-inventarisatie opgesteld waarin de uitgangspunten voor het bepalen van de noodzakelijke omvang van het weerstandsvermogen zijn aangegeven. In het AB van 29 maart 2018 is de nota vastgesteld.

Uit de risico-inventarisatie (zie bijlage 1) blijkt dat de FUMO een weerstandsvermogen nodig heeft van € 980.000. Aangezien de algemene reserve van de FUMO ultimo 2017 nihil bedraagt, wordt het weerstandsvermogen in drie jaar opgebouwd, ingaande 2019 met € 327.000.

Kengetallen

In het BBV (=financiële regelgeving voor gemeenten, provincies, gemeenschappelijke regelingen) staat dat er in de jaarstukken enkele kengetallen moeten worden opgenomen.

De kengetallen staan in onderstaande tabel.

Kengetallen	Rekening 2017
netto schuldquote	1%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	1%
solvabiliteitsratio	0%
structurele exploitatieruimte	-1%

Deze kengetallen geven enig inzicht in de financiële positie en de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de organisatie.

De netto schuldquote geeft een beeld van het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Bij de “netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen” worden ook de verstrekte leningen meegenomen. Een negatieve schuldquote geeft in feite aan dat er per saldo geen sprake is van een schuld.

De solvabiliteitsratio wordt berekend als het percentage van het totale eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen de gemeenschappelijke regeling (GR). Dit geeft inzicht in de mate waarin de GR in staat is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Het kengetal “structurele exploitatieruimte” geeft aan of de structurele baten groter zijn dan de structurele lasten. Dit wordt in het kengetal als percentage van de totale baten uitgedrukt. Dit kengetal zegt in feite iets over het structurele jaarrekeningsaldo, d.w.z. zonder alle incidentele baten en lasten.

4.3 Paragraaf financiering

De FUMO is als Gemeenschappelijke Regeling op basis van de Wet FIDO verplicht om in de begroting en de jaarrekening een paragraaf financiering op te nemen. Daarin worden ontwikkelingen opgenomen over de kasgeldlimiet, de rente-risiconorm, de verwachte af- of toename van geldleningen of uitzettingen en het beleid ten aanzien van treasury.

De FUMO wordt gefinancierd doordat de bijdrage van deelnemers per kwartaal vooruit wordt betaald. Voor eventuele investeringen kunnen daarnaast leningen worden aangetrokken. Eind november 2017 is een lening van € 2,5 miljoen aangetrokken om het ontwikkelprogramma FUMO 2.0 en de uitgaven van het automatiseringsproject LIS (Leef informatiesysteem) te financieren. De lening betreft een zogenaamde roll over lening en heeft een looptijd van 3 jaar (tot eind november 2020). Van het bedrag van € 2,5 miljoen is gedurende deze looptijd een bedrag van € 500.000 niet aflosbaar. Omdat de rente variabel is en er momenteel sprake is van een negatieve rente is het volledige bedrag aangetrokken. Op basis van de investeringsprognose en de ontwikkeling van de financiële vaste activa (vordering op de deelnemers in verband met nog te ontvangen bijdragen voor ontwikkelingsprogramma FUMO 2.0 en het project LIS) is de verwachting dat het bedrag van € 2,5 miljoen voldoende moet zijn tot en met 2019.

De kasgeldlimiet betreft het bedrag dat de FUMO kortlopend mag financieren voor het doen van investeringen. Volgens de Uitvoeringsregeling van de Wet Fido is dit een percentage van 8,2% van de begroting. Dit komt overeen met circa € 0,9 miljoen. Deze ruimte is tot nog toe niet gebruikt.

In het treasury statuut is aangegeven op welke wijze wordt omgegaan met het aantrekken en uitzetten van geldmiddelen. Dit beleid houdt o.a. in dat geldleningen alleen worden aangegaan voor de taken van de FUMO en voor zover er geen andere financieringsbronnen (bijvoorbeeld reserves) aanwezig zijn. Bij het uitzetten van (eventuele) overtollige middelen gelden strikte voorwaarden, waarbij het gebruik van derivaten niet is toegestaan. Overigens is de mogelijkheid hiertoe al flink beperkt doordat ook de FUMO verplicht valt onder het schatkistbankieren. Voor de FUMO betekent dit dat alle overtollige middelen boven € 250.000 verplicht moeten worden afgedragen aan de schatkist. Zie voorts ook in de toelichting op de balans.

JAARREKENING

5. JAARREKENING 2017

5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening 2017 is opgesteld op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de financiële verordening en de hieraan gerelateerde nota's over de financiële spelregels.

Algemene grondslagen

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's, die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen, c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten en gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Dit gebeurt onder andere bij overlopend vakantiegeld.

Balans

Op de balans zijn alleen de posten opgenomen die bij de FUMO aanwezig zijn. Bij het opstellen van de jaarrekening 2017 is uitgegaan van het vastgestelde financiële beleid zoals opgenomen in de Financiële verordening en het Treasurystatuut (beide vastgesteld door het Algemeen Bestuur op 2 oktober 2014).

Vaste Activa

Artikel 59 BBV beschrijft het onderscheid tussen investeringen met uitsluitend maatschappelijk nut in de openbare ruimte en investeringen met een (beperkt) economisch nut. Investeringen die op enige wijze kunnen leiden tot, of bijdragen aan het verwerven van inkomsten, zijn investeringen met economisch nut. De vraag of de investering geheel kan worden terugverdiend is niet relevant voor de classificatie.

De afschrijvingen worden conform de afschrijvingstermijnen berekend. De afschrijving begint te lopen vanaf 1 januari van het jaar na oplevering van de investering. Er worden geen rentelasten verantwoord.

Materiële vaste activa met economisch nut

Materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijging- of vervaardigingsprijs.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

- Technische installaties in bedrijfsgebouwen:	15 jaar
- Veiligheidsvoorzieningen bedrijfsgebouwen; kantoormeubilair:	10 jaar
- Software; automatiseringsapparatuur; telefooninstallaties:	3 tot 5 jaar
- Verbouwingen, termijn afhankelijk van looptijd huurcontract, inclusief optietermijn verlenging:	1 tot 10 jaar
- Voertuigen:	8 jaar
- Meetapparatuur:	5 jaar

Investeringen met een verkrijgingprijs van minder dan € 10.000 worden niet geactiveerd.

Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

De FUMO kent geen investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vlottende activa

Vlottende activa bestaan uit de voorraden, de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar (voor zover aanwezig), de liquide middelen en de overlopende activa.

De voorraden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingprijs.

Vorderingen, overlopende activa en liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Passiva

Passiva worden ingedeeld in vaste en vlottende passiva.

Vaste passiva

Onder vaste passiva wordt verstaan het eigen vermogen, de voorzieningen en de vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer (voor zover aanwezig).

Het eigen vermogen bestaat uit reserves (voor zover aanwezig) en het resultaat na bestemming volgend uit de programmarekening. Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves worden verantwoord conform de besluiten van het Algemeen Bestuur

Toevoegingen aan de reserves (voor zover aanwezig) worden verantwoord in de programmarekening.

Voorzieningen kunnen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting, c.q. het voorzienbare verlies. Voorzieningen worden gevormd wegens:

- a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten;
- b. op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- c. kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;
- d. van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

Vlottende passiva

Onder vlottende passiva zijn opgenomen voorschotbedragen van overheden en netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar.

De kortlopende schulden en de overlopende passiva zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Waarborgen en garantstellingen

De FUMO kent geen waarborgen en garantstellingen.

5.2 Balans per 31 december 2017

ACTIVA	31-12-2017	31-12-2016
Vaste activa		
Materiële vaste activa	94.599	101.936
- investeringen met een economisch nut	94.599	101.936
Financiële vaste activa	1.181.466	550.929
- Overige langlopende leningen	1.181.466	550.929
Totaal vaste activa	1.276.065	652.865
Vlottende activa		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	2.383.185	1.299.005
- Vorderingen op openbare lichamen	1.213.570	1.298.869
- Overige vorderingen	64.484	0
- Rekening courant verhouding met het Rijk	1.105.130	136
Liquide middelen	131.263	41.068
- Kassaldi	49	378
- Banksaldi	131.214	40.690
Overlopende activa	98.252	89.834
- overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	98.252	89.834
Totaal vlottende activa	2.612.699	1.429.907
Totaal Activa	3.888.764	2.082.772
PASSIVA	31-12-2017	31-12-2016
Vaste passiva		
Eigen vermogen	5.729	430.704
- Algemene reserve	199.030	841.607
- Gerealiseerde resultaat	- 193.301	- 410.903
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	500.000	-
- Obligatieleningen		
- Onderhandse leningen van:		
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	500.000	-
Totaal vaste passiva	505.729	430.704
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	3.132.502	1.039.111
- Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	2.000.000	
- Overige schulden	1.132.502	1.039.111
Overlopende passiva	250.532	612.957
- Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	190.532	612.957
- Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen.	60.000	-
Totaal vlottende passiva	3.383.034	1.652.068
Totaal Passiva	3.888.764	2.082.772

5.3 Toelichting op de balans

Activa

Vaste activa

Tot de vaste activa behoren de materiële, immateriële en de financiële vaste activa.

Immateriële vaste activa (bijvoorbeeld geactiveerde kosten van geldleningen) behoren tot de vaste activa, maar deze komen bij de FUMO niet voor. Derhalve worden alleen de materiële vaste activa en de financiële vaste activa gepresenteerd.

Materiële vaste activa

De FUMO heeft in 2017 onder de materiële vaste activa € 19.995 geïnvesteerd in de meetapparatuur. Afschrijving van deze investering start in 2018.

De specificaties per balansdatum en het verloop van de boekwaarden van de materiële vaste activa blijken uit het volgende overzicht.

	Boekwaarde 31-12-2016	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Boekwaarde 31-12-2017
Bedrijfsgebouwen	90.942	0	0	23.667	67.274
Vervoermiddelen	10.995	0	0	3.665	7.330
Machines, apparaten en installaties	0	19.995	0	0	19.995
Totaal	101.936	19.995	0	27.332	94.599

De post bedrijfsgebouwen betreft de aanpassingen aan het FUMO-kantoor in Grou en de inrichting hiervan. De post vervoermiddelen betreft de meetbus welke is overgenomen van de Milieuadviesdienst.

Financiële vaste activa

Ter voorbereiding op de start van de FUMO zijn implementatiekosten gemaakt. Deze zijn door de provincie voorgesloten en in 2014 bij de FUMO in rekening gebracht. Conform het bedrijfsplan 2012 worden deze implementatiekosten via een opslag op het tarief door de deelnemers terugbetaald. Deze uitgaven zijn derhalve als vordering op de deelnemers in de balans opgenomen. De extra bijdrage in de vorm van een opslag op het tarief zijn in 2017 in mindering gebracht op de vordering.

Hieronder wordt een overzicht van het verloop van de vordering op de deelnemers gepresenteerd.

	Saldo 1-1-2015	AF:Aflossing tm 2016	Af:Aflossing 2017	BIJ:Uitgaven t/m 2016	Bij:Uitgaven 2017	Saldo 31-12- 2017
Akgemeen/FUMO 2.0	1.316.667	1.144.380	201.142	261.809	372.986	605.940
ICT/Project LIS	1.000.683	1.407.202	297.948	523.350	756.641	575.524
	2.317.350	2.551.582	499.090	785.159	1.129.627	1.181.464

Hieronder wordt een overzicht van de uitgaven ten opzichte van het beschikbare budget gepresenteerd.

	Budget totaal	Uitgaven tm 2016	2017	Restant budget
FUMO 2.0	1.926.000	0	372.986	1.555.024
Project LIS	1.070.000	65.408	756.641	247.951
	2.996.000	65.408	1.129.627	1.802.975

De uitgaven voor het onderdeel ICT/Project LIS hadden grotendeels betrekking op de voorbereidingen voor en implementatie van het nieuwe VTH systeem. Het restantbudget ICT wordt aangewend ter dekking van de in 2017 en latere jaren nog te maken kosten in verband met de implementatie van het nieuwe VTH-systeem.

Verloopoverzicht:

	Boekwaarde 31-12-2016	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen/af- lossingen	Boekwaarde 31-12-2017
Leningen aan:					
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	550.929	1.129.627	0	499.090	1.181.466
Totaal	550.929	1.129.627	0	499.090	1.181.466

Flottende activa

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De post vorderingen op openbare lichamen bestaat voornamelijk uit vorderingen op deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling en te vorderen BTW.

De post Ministerie van Financiën heeft betrekking op het saldo van de rekening van het schatkistbankieren bij het ministerie van Financiën.

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	Boekwaarde 31-12-2017	Voorziening oninbaarheid	Balanswaarde 31-12-2017	Balanswaarde 31-12-2016
Vorderingen op openbare lichamen	1.213.570	0	1.213.570	1.298.869
Overige vorderingen	64.484	0	64.484	0
FUMO Bank: Ministerie van Financien 21444	1.105.130	0	1.105.130	136
Totaal	2.383.185	0	2.383.185	1.299.005

	Balanswaarde 31-12-2017
Vorderingen op overige openbare lichamen	832.642
Te vorderen BTW	380.928
Totaal	1.213.570

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren

Begrotingsbedrag verslagjaar	11.645.671
Drempelbedrag 0,75% van begrotingsbedrag	87.343
Het drempelbedrag is echter nooit lager dan:	250.000

	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden	98.226	92.602	77.809	76.507
Ruimte onder het drempel bedrag	151.774	157.398	172.191	173.493

In beginsel moeten alle overtollige middelen in de schatkist worden aangehouden, tenzij deze middelen onder het drempelbedrag gerekend kunnen worden. De hoogte van het drempelbedrag hangt af van de omvang van de begroting. De drempel is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen. Indien het begrotingstotaal hoger is dan € 500 miljoen is de drempel gelijk aan € 3,75 miljoen plus 0,2% van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat. De drempel is nooit lager dan € 250.000.

Liquide middelen

De balanspost liquide middelen kent 3 componenten:

- 1) Kassaldi: dit betreft het saldo contant geld voor het doen van kleine uitgaven.
 - 2) Rabobanknummer 13.55.15.238: dit betreft de gewone lopende rekening van de FUMO.
 - 3) Rabobanknummer 14.73.95.925: dit betreft de bankrekening voor het opnemen van contant geld.
- Het saldo van de liquide middelen is als volgt opgebouwd:

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2016
Kassaldi	49	378
FUMO Bank: Rabobank 13.55.15.238	129.406	40.247
FUMO Bank kleine kas: Rabobank 14.73.95.925	1.808	443
Totaal	131.263	41.068

Overlopende activa

Onder de overlopende activa worden de nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen opgenomen. Van beide posten volgt hieronder een korte toelichting voor de belangrijkste bestanddelen.

- Nog te ontvangen bedragen: er is een vordering van € 49.176 opgenomen met betrekking tot de energiesubsidie voor het 4^e kwartaal 2017.
- Vooruitbetaalde bedragen: in 2017 is 1 factuur betaald, die betrekking heeft op 2018.

Een en ander geeft voor de overlopende activa het volgende totaalbeeld:

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2016
Overige nog te ontvangen bedragen	89.085	27.800
Vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	9.167	62.034
Totaal	98.252	89.834

Passiva

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het negatieve resultaat van boekjaar 2016 € 410.903 is in 2017 onttrokken aan de Algemene reserve. Daarnaast is in de loop van 2017 nog een bedrag van € 231.700 onttrokken. Dit heeft betrekking op een wijziging van de begroting naar aanleiding van een besluit van het Algemeen Bestuur in oktober 2016.

Over 2017 is een negatief resultaat gerealiseerd van € 243.600.

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2016
Algemene reserve	199.030	841.607
Nog te bestemmen resultaat	-193.301	-410.903
Totaal	5.729	430.704

Het verloop in 2017 wordt in onderstaand overzicht per reserve weergegeven:

	Boekwaarde 31-12-2016	Boekwaarde 01-01-2017	Toevoeging	Onttrek- king	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Vermindering ter dekking van afschrij- vingen	Boekwaarde 31-12-2017
FUMO Algemene reserve	-	841.607	-	231.674	- 410.903	-	199.030
Totaal	-		-	231.674	- 410.903	-	199.030

Als gevolg van besluiten van het Algemeen Bestuur is een deel van de algemene reserve al gereserveerd voor specifieke doelen. Dit betreft een bedrag van € 190.000 welke bedoeld is voor de dekking van een deel van de kosten van het ontwikkelingsprogramma FUMO 2.0.

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar is als volgt:

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2016
Onderhandse leningen		
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	500.000	-
Totaal	500.000	-

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar over het jaar 2017:

	Saldo 31-12-2016	Vermeer- deringen	Aflossingen	Saldo 31-12-2017
Roll over lening NWB	-	500.000	-	500.000
Totaal	-	500.000	-	500.000

Flottende passiva

Onder de flottende passiva zijn opgenomen:

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2016
Netto-flottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	3.132.502	1.039.111
Overlopende passiva	250.532	612.957
Totaal	3.383.034	1.652.068

Netto-flottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Deze post bestaat uit 3 onderdelen:

1. De post Handelscrediteuren: Deze bestaat uit diverse facturen die per balansdatum open stonden.
2. De post Belastingdienst: Dit betreft de heffingen met betrekking tot de salarisgang van december 2017.
3. De post Kasgeldleningen van openbare lichamen. In 2017 is een roll over lening van € 2.500.000 afgesloten bij de Nederlandse Waterschapsbank. Hiervan is € 500.000 gedurende de looptijd (3 jaar) niet aflosbaar. Het restant van € 2.000.000 is onder de kortlopende schulden gepresenteerd.

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2016
Handelscrediteuren	726.604	673.740
Belastingdienst	405.898	365.371
Kasgeldlening NWB	2.000.000	0
	3.132.502	1.039.111

Overlopende passiva

De overlopende passiva bestaan uit:

Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume:

- Deze bestaat circa 40 facturen met een totaalbedrag van circa € 190.000.
- Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen: In 2017 is een subsidie van de Provincie Fryslân ontvangen van € 110.000 in verband met de ontwikkeling van BSBM. Deze subsidie heeft voor een deel (€ 60.000) betrekking op 2018.

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2016
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	190.532	612.957
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	60.000	0
Totaal	250.532	612.957

Langlopende financiële verplichtingen

De FUMO is een aantal langlopende verplichtingen aangegaan. Deze zijn als volgt te specificeren (bedragen prijspeil 2016):

- Dienstverleningsovereenkomst met de provincie Fryslân: Duur 5 jaar tot 31 december 2018, bedrag per jaar ca. € 750.000.
- Dienstverleningsovereenkomst met de gemeente Leeuwarden: Duur 8 jaar tot 31 december 2026, bedrag per jaar circa € 730.000.
- Contract Century Autolease: Duur 6 jaar t/m 2021, bedrag per jaar ca. € 67.500.
- Contract SBA (zaaksysteem): Duur 4 jaar t/m 2021, bedrag per jaar ca. € 75.000.
- Contract Deloitte Accountants BV: controle jaarrekening 2014-2017, € 26.000 per jaar.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Al enkele jaren speelt een juridisch geschil met een voormalig medewerker. Het is mogelijk dat uit het geschil lasten ontstaan.

5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2017

Rekening van baten en lasten	Begroting voor wijziging 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017
Lasten			
Personeelslasten	9.531.079	9.827.079	11.210.392
Kapitaallasten	48.161	48.161	27.332
Wagenpark	115.000	115.000	107.523
Huisvesting	626.340	626.340	600.263
Administratie	35.000	35.000	46.240
ICT	321.000	321.000	382.203
Overige kosten	80.000	80.000	350.656
Startkosten ontwikkeling FUMO 2.0	-	29.000	-
Incidenteel	65.001	65.001	32.500
Totale lasten	10.821.581	11.146.581	12.757.109
Baten			
Deelnemersbijdragen basistaken gemeenten	3.168.350	3.168.350	3.168.351
Deelnemersbijdragen basistaken Provincie Fryslân	3.110.108	3.110.108	3.110.108
Brikstaken	230.528	230.528	484.047
Deelnemersbijdragen plustaken gemeenten	1.309.626	1.309.626	1.309.627
Deelnemersbijdragen plustaken Provincie Fryslân	2.606.142	2.606.142	2.606.142
Deelnemersbijdrage Wetterskip	46.753	46.753	46.753
Externe veiligheid	350.074	350.074	370.564
Extra taken projecten	-	-	1.235.605
Rentebaten	-	-	937
Totale baten	10.821.581	10.821.581	12.332.134
Resultaat gewone bedrijfsvoering	-	- 325.000	- 424.975
Vermogenssituaties			
Onttrekking aan reserves	-	325.000	231.674
Toevoeging aan reserves			
Resultaat vermogenssituaties	-	325.000	231.674
Resultaat na vermogenssituaties	-	-	- 193.301

5.5 Toelichting op de rekening van baten en lasten

5.5.1 Toelichting op de lasten

Personeelskosten

De personeelskosten zijn als volgt te specificeren:

	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Rekening
	2017	2017	2017
Salaris management	409.154	409.154	277.342
Salarissen bedrijfsvoering	826.500	826.500	577.549
Salarissen primair proces	6.606.900	6.606.900	6.252.941
Dienstverleningsovereenkomst provincie en gemeente Leeuwarden	971.257	971.257	1.017.748
Uitkeringen UWV	-	0	-46.169
Detachering Wetterskip	28.000	28.000	20.620
Vorming en opleiding	156.850	156.850	97.309
Secundaire arbeidsvoorwaarden	50.880	50.880	24.336
Inhuur vervangend personeel	235.277	531.277	2.810.309
Reiskosten Woon-werk	125.999	125.999	121.753
Budget OR	5.000	5.000	14.202
Uren inzet OR	81.762	81.762	-
Dienstkleding/beschermingsmiddelen	7.000	7.000	6.551
Consignatieregeling piket	20.000	20.000	-
Reis- en verblijfkosten	6.500	6.500	35.899
	9.531.079	9.827.079	11.210.392

Toelichting:

Salarissen primair proces, inhuur vervangend personeel en uitkeringen UWV

In de begroting zijn de posten salarissen (management, bedrijfsvoering en primair proces) en inhuur vervangend personeel apart geraamd. In de begroting zijn deze gezamenlijk begroot op € 8.373.831. In de rekening zijn de lasten voor deze twee posten gezamenlijk € 9.918.141; een overschrijding van € 1.544.000. Rekening houdende met uitkeringen wegens ziekte van € 46.000 bedraagt de overschrijding bijna € 1,5 miljoen. De post salarissen zijn onderschreden, terwijl de post inhuur vervangend personeel sterk overschreden is. Om een juist beeld te krijgen, dienen deze twee posten in samenhang te worden gezien. Voor deze verschuiving zijn de volgende oorzaken aan te geven (bedragen x € 1.000):

- Kosten inhuur i.v.m. extra opdrachten, niet begroot	+ € 500
- Uren inzet project LIS en FUMO 2.0	+ € 530
- Extra kosten inhuur voor vacatures management en bedrijfsvoering	+ € 200
- Extra kosten versterking bedrijfsvoering cf besluit AB oktober 2016	+ € 230
- Diverse overige redenen voor inhuur (o.a. extra ziektevervangings)	+ € 40
	+ € 1.500

De extra opdrachten hebben een opbrengst van circa € 700.000. De kosten van inhuurmedewerkers hiervoor bedragen bijna € 0,5 miljoen. Daarnaast is inhuur geweest voor de reguliere processen voor management (directeur en afdelingshoofd), bedrijfsvoering (kwaliteitsmanager bedrijfsvoering, concerncontroller) en het primair proces.

Salarissen management en bedrijfsvoering

Voor de eigen formatie van de FUMO voor de bedrijfsvoeringstaken geldt ook dat de lasten voor een deel verschoven zijn naar de post inhuur vervangend personeel, omdat niet alle formatieplaatsen zijn bezet met medewerkers in dienst van de FUMO, maar deels extern worden ingehuurd. Daarnaast is eind 2016 een bedrag van € 450.000 beschikbaar gesteld voor versterking van de bedrijfsvoering. Van dit bedrag was € 325.000 besteedbaar voor 2017. Gerealiseerd is circa € 230.000.

Dienstverleningsovereenkomst provincie en gemeente Leeuwarden

De werkelijke kosten zijn iets hoger uitgevallen als gevolg van extra dienstverlening vooral op het gebied van automatisering.

Vorming en opleiding

In de begroting is een bedrag voor vorming en opleiding opgenomen dat correspondeert met 2% van de loonsom van de vaste formatie van de FUMO. In 2017 is hiervan een deel niet besteed. Een reden hiervoor is dat, hoewel in 2017 verplichtingen zijn aangegaan voor trainingen voor teamontwikkeling, deze trainingen feitelijk pas starten in 2018. Financieel drukt de last dan ook op 2018.

Secundaire arbeidsvoorwaarden

De lasten zijn, conform het bedrijfsplan 2012, geraamd op 0,6% van de loonsom, zijnde € 50.880. Besteed is een bedrag van ruim € 24.000, een onderschrijding van circa € 27.000. De uitgaven hadden betrekking op bindingsactiviteiten, waaronder teamuitjes, de kosten van eindejaarsfeest en gratificaties.

Budget en uren inzet voor OR

Het budget van de OR blijkt al enkele jaren te laag. In de begroting 2019 (en door middel van de begrotingswijziging 2018) wordt een meer reëel bedrag geraamd.

De ureninzet van de ondernemingsraad gaan ten koste van de te maken productieve uren. Dit wordt gecompenseerd door - waar nodig – externe krachten in te huren. Deze kosten zijn verantwoord binnen de post “inhuur vervangend personeel”; vandaar dat de uitgaven bij deze post op nihil gesteld zijn.

Consignatieregeling piket

De uitgaven bestaan uit consignatievergoedingen. Deze kosten worden geboekt als loonkosten; vandaar dat de uitgaven op deze post op nihil staan.

Reis- en verblijfskosten

Onder deze post worden thans voornamelijk kosten verantwoord van dienstreizen naar de Waddeneilanden, hotelovernachtingen en reiskosten voor cursusbezoek. De kosten van NS-businesscards, waarmee medewerkers dienstreizen maken, worden ook onder deze post verantwoord. De kosten van dienstreizen met privéauto's zijn verantwoord onder de post wagenpark.

Kapitaallasten

	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Rekening
	2017	2017	2017
Aanpassingen kantoor Grou	23.667	23.667	23.667
Dienstauto's	3.665	3.665	3.665
Stelpost afschrijvingslasten	20.829	20.829	0
	48.161	48.161	27.332

Aanpassing en inrichting kantoor Grou

In 2014 zijn aanpassingen verricht aan het kantoor in Grou en zijn kosten gemaakt voor de inrichting ervan. Deze kosten zijn geactiveerd en in de begroting opgenomen. De lasten zijn iets lager dan de raming vanwege het feit dat geen rente is betaald over het uitstaande investeringsbedrag.

Afschrijving meetbus

De afschrijvingskosten hebben betrekking op de meetbus welke ultimo 2013 is overgenomen van de voormalige Milieuadviesdienst.

Meetapparatuur

In 2017 is voor circa € 20.000 geïnvesteerd in meetapparatuur. De afschrijving hiervan vindt plaats vanaf 2018.

Wagenpark

	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Rekening
	2017	2017	2017
Lease + huur	115.000	115.000	69.224
Brandstof	-	-	14.084
Belasting	-	-	738
Verzekering	-	-	1.636
Kosten dienstreizen	-	-	20.997
Overige goederen en diensten	-	-	339
Schoonmaakkosten	-	-	506
	115.000	115.000	107.523

De FUMO heeft er voor gekozen niet alleen met leaseauto's te werken maar ook dienstreizen met het openbaar vervoer en met eigen auto's te laten plaatsvinden. In 2015 heeft aanbesteding plaatsgevonden voor langlopende leasecontracten en is een contract afgesloten voor de lease van € 67.500 met een looptijd van 6 jaar. De kosten zijn iets lager uitgevallen.

Huisvesting

De kosten voor huisvesting kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Rekening
	2017	2017	2017
Huur	337.799	337.799	330.122
Energie- en servicekosten	45.000	45.000	32.791
Schoonmaakkosten	49.931	49.931	0
Kosten werkplekken	-	-	0
Belasting	-	-	7.180
Overige huisvestingskosten	193.610	193.610	230.170
	626.340	626.340	600.263

Overige huisvestingskosten

Onder de post "Overige huisvestingskosten" zijn de kosten van facilitaire ondersteuning, die door de gemeente Leeuwarden wordt verzorgd, geraamd. Hieronder vallen de kosten van het huismeesterschap (2 fte.), de schoonmaak van gebouw en inventaris (de gemeente Leeuwarden heeft

hiervoor een contract met Caparis), de koffie- en theevoorziening, beveiliging en een door de gemeente Leeuwarden te beheren post onvoorzien.
Omdat de schoonmaakkosten grotendeels in de dienstverleningsovereenkomst met de gemeente Leeuwarden zijn opgenomen, wordt de post schoonmaakkosten aanzienlijk onderschreden en de post "overige huisvestingskosten" overschreden.

Administratie

De kosten voor administratie zijn als volgt te specificeren:

	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Rekening
	2017	2017	2017
Accountantskosten	25.000	25.000	35.748
Bureaunkosten	10.000	10.000	10.492
	35.000	35.000	46.240

Accountantskosten

De kosten voor onze accountant bedragen voor de controle van de jaarrekening 2015 € 35.748. Het bedrag is hoger dan begroot als gevolg van meerwerk bij de controle van de jaarrekening 2016.

ICT

De kosten voor ICT hebben betrekking op het volgende:

	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Rekening
	2017	2017	2017
Licenties zaaksysteem	239.300	239.300	262.927
Overige licenties	81.700	81.700	118.648
Overige goederen en diensten	-	-	628
	321.000	321.000	382.203

Licenties Genetics

De licentiekosten voor het zaaksysteem zijn iets hoger uitgevallen. Als gevolg van vertraging bij de ingebruikname van het nieuwe zaaksysteem LEEF van Stadsbeheer zijn in 2017 tijdelijk dubbele lasten ontstaan omdat tot en met juli 2017 nog gebruik gemaakt moest worden van Powerforms van Genetics.

Overige licenties

De post "Overige licenties" laat ten opzichte van de begroting een overschrijding van circa € 57.000 zien. Gebleken is dat een aantal nieuwe licenties in 2017 niet waren begroot. De specificatie van deze post is als volgt:

• Bris	€ 12.000
• Geomilieu	€ 12.000
• Digitale checklisten	€ 5.000
• Centric salarisadministratie koppelingen	€ 1.000
• Sesomweb	€ 25.000
• HR-21	€ 5.000
• BOA registratie	€ 3.000
• Webportal	€ 37.000
• IBABS	€ 2.000
• Oracle licenties tbv zaaksysteem	€ 6.000
• Omgevingsdienst 360 ^o	€ 10.000
• Safeti	€ 1.000
	<u>€ 119.000</u>

Overige kosten

De overige kosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Rekening
	2017	2017	2017
Abonnementen	45.000	45.000	45.005
Telefoonkosten	5.000	5.000	0
Drukwerk	7.500	7.500	2.238
Representatie	7.500	7.500	16.862
Bank- en incassokosten	-	-	3.326
Belasting	-	-	1.017
Inkopen kantine	-	-	7.317
Kantoorartikelen	-	-	1.059
Verzekeringen	15.000	15.000	20.768
Overige goederen en diensten	-	-	253.032
Rente	-	-	32
	80.000	80.000	350.656

Abonnementen, telefoonkosten, drukwerk, representatie, bank- en incassokosten, inkopen kantine en kantoorartikelen

Bij de post telefoonkosten kan worden opgemerkt dat deze begrepen zijn in de prijs van de dienstverleningsovereenkomst met de provincie.

Overige goederen en diensten

De belangrijkste posten betreffen :

• Juridische bijstand in personeelsaangelegenheden	€ 52.000
• Kosten bedrijfsarts en loopbaantrajecten	€ 16.000
• WW-kosten voormalig medewerkers	€ 17.000
• Overgang P&O naar gemeente Leeuwarden (opstartkosten)	€ 70.000
• Werving en selectie	€ 8.000
• Organisatie bestuursconferentie	€ 7.000
• Aanschaf en onderhoud meetapparatuur	€ 4.000
• Onderhoud boot	€ 7.000 **
• Organisatie cursus opdrachtgeverschap	€ 5.000**
• Kosten controles EPC berekeningen	€ 4.000 **
• Kosten shared service bodeminformatie	€ 53.000 **
• Organisatie netwerkdag	€ 10.000 **
	<u>€ 253.000</u>

De met ** gemerkte uitgaven zijn terugontvangen en bij de baten verantwoord.

Onvoorzien

	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Rekening
	2017	2017	2017
Onvoorzien	65.001	65.001	32.500
	65.001	65.001	32.500

Onder deze post is de schikking die met Genetics is getroffen in verband met het hoger beroep tegen de uitspraak van de rechtbank in verband met aanbesteding van het nieuwe zaaksysteem. Alle overige kosten die als onvoorzien moeten worden aangemerkt, worden functioneel geboekt onder de post "overige goederen en diensten".

5.5.2 Toelichting op de baten

Bijdragen deelnemers

De bijdragen voor basis- en de plustaken zijn - conform de bepalingen in artikel 29 van de Gemeenschappelijke Regeling FUMO - in 2017 bij de deelnemers in rekening gebracht op basis van de in de begroting vastgestelde bedragen. Facturering vindt in vier gelijke kwartaaltermijnen plaats. Enkele deelnemers hebben in twee halfjaarlijkse termijnen hun bijdrage voldaan. Daarnaast zijn opbrengsten gerealiseerd in verband extra opdrachten die niet waren begroot. Deze werkzaamheden zijn afzonderlijk bij de opdrachtgever in rekening gebracht.

	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Rekening
	2017	2017	2017
<i>Basistaken</i>			
- Inrichting gebonden	5.638.340	5.638.340	5.665.231
- Niet inrichtinggebonden	613.228	613.228	613.228
- BRIKS	230.528	230.528	484.047
	6.482.096	6.482.096	6.762.506
<i>Plustaken</i>			
- Plustaken algemeen	3.962.521	3.962.521	3.962.522
- Externe Veiligheid	350.074	350.074	370.564
- Overige baten uit incidentele opdrachten	-	325.000	935.118
- Doorberekende uren aan interne projecten			533.099
	4.312.595	4.637.595	5.801.302
	10.794.691	11.119.691	12.563.808

Het totaal verschil van circa € 1,5 miljoen ontstaat door verschil tussen begrote en gerealiseerde uren op de activiteiten die op urenrealisatie worden afgerekend. Dit betreft de BRIKS-taken, meer plusuren dan begroot bij een aantal deelnemers, incidentele opdrachten van deelnemers en niet-deelnemers. Daarnaast zijn onder de baten uit incidentele opdrachten de opbrengsten uit detachering van medewerkers, ziekte-uitkeringen en de doorberekende kosten zoals bijvoorbeeld shared service bodeminformatie. Tenslotte zijn er uren doorberekend aan interne projecten (LIS en FUMO 2.0).

5.6 Vermogensmutaties

Vermogensmutaties

Onttrekkingen aan reserves
Toevoegingen aan reserves

Begroting 2017	Begroting na wijziging	Rekening 2017
0	325.000	231.674
0	0	0
0	325.000	231.674

Toelichting

De begrote onttrekkingen hebben betrekking op de volgende posten.

Budget voor extra maatregelen, begrotingswijziging AB 27 oktober 2016:

- Extra maatregelen versterken bedrijfsvoering € 325.000

In totaal was met de begrotingswijziging een bedrag van € 450.000 gemoeid, waarvan € 125.000 voor 2016. In totaal is uiteindelijk hieraan circa € 300.000 uitgegeven. Het restant (€ 150.000) is gebruikt voor de dekking van het ontwikkelingsprogramma FUMO 2.0.

5.6 Overige gegevens

5.6.1 Incidentele baten en lasten 2017

Het BBV schrijft voor dat in de jaarstukken melding wordt gemaakt van de incidentele baten en lasten. Dit is vastgelegd in artikel 28, lid c van het BBV:

De incidentele baten en lasten van de FUMO kunnen over het verslagjaar 2017 als volgt worden weergegeven:

<u>Lasten</u>			
	Eenmalige kosten i.v.m. overgang P&O		70.000
	Juridische bijstand		52.000
	Kosten voormalig personeel		17.000
	Tijdelijke versterking bedrijfsvoering		132.000
	Personele inzet project LIS en FUMO 2.0		533.000
<u>Baten</u>			
	Doorberekende uren interne projecten		533.000

5.6.2 Structurele mutaties 2017 in reserves

De van toepassing zijnde regels in het BBV schrijven voor dat in de jaarstukken melding wordt gemaakt van structurele mutaties in reserves. Dit wordt geregeld in artikel 28, lid d van het BBV:

In het verslagjaar zijn geen structurele toevoegingen en/of onttrekkingen aan de reserves verantwoord.

Voorstel tot bestemming van het resultaat 2017

Het algemeen bestuur is bevoegdheid tot resultaatbestemming. Hierover zal separaat een voorstel aan het algemeen bestuur worden gedaan.

Algemene reserve (weerstandsvermogen)

Volgens artikel 29 lid 8 van de GR mag het weerstandsvermogen van de FUMO niet meer bedragen dan 10% van de jaaromzet. Voor zover het batig saldo van enig jaar leidt tot een weerstandsvermogen van meer dan 10% van de jaaromzet, wordt het meerdere uitgekeerd naar rato van de bijdrage voor basis- en plustaken in het verslagjaar.

Algemene reserve per 1-1-2017	841.607
Af: onttrekkingen in het boekjaar 2017	231.674
Af: bestemming resultaat 2016	<u>410.903</u>
Saldo algemene reserve voor resultaatbestemming 2017	199.030
De jaaromzet 2017 bedraagt	12.332.134
Maximale toegestaan weerstandsvermogen volgens artikel 29 lid 8 GR (10%)	1.233.213

5.6.3 Begrotingsrechtmatigheid

Algemeen

De begrotingsrechtmatigheid heeft betrekking op het financiële handelen binnen het kader van de geautoriseerde begroting. Dit wordt formeel als volgt omschreven:

“Financiële beheers handelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten (exploitatie), alsmede de balansposten (investeringen), die tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's (begrotingscriterium). In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door het Algemeen Bestuur zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheer handelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de toereikendheid van het begrotingsbedrag alsmede het begrotingsjaar van toepassing zijn”.

Volgens het BBV dienen de afwijkingen in de jaarrekening herkenbaar te worden opgenomen en van een toelichting te worden voorzien. Als blijkt dat de gerealiseerde uitgaven hoger zijn dan geautoriseerd, dan is er sprake van begrotingsonrechtmatigheid.

In het Programma van Eisen Aanbesteding Accountantsdiensten FUMO is in artikel 4 vastgelegd dat de controle van de jaarrekening is gericht op het geven van een oordeel over het rechtmatig tot stand

komen van de baten en lasten en balansmutaties (investeringen). Dit in overeenstemming met de begroting en de van toepassing zijnde wettelijke regelingen.

De voor de controle van toepassing zijnde regels zijn vastgelegd in:

- het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO);
- de Kadernota en adviezen van het Platform Rechtmatigheid Provincies en Gemeenten (PRPG);
- de Richtlijnen voor de Accountantscontrole (NBA).

Het toetsingskader voor de rechtmatigheid is volgens paragraaf 6 beperkt tot alleen financiële beheers handelingen voortvloeiende uit wettelijke voorschriften dan wel besluiten van het Algemeen Bestuur.

Analyse

De analyse van de begrotingsoverschrijdingen betreft lasten per programma exclusief mutaties in reserves (rekening van baten en lasten). In onderstaand overzicht zijn de lasten uit het verslagjaar 2017 afgezet tegen de begroting na wijziging 2017.

Programma			Lasten volgens begroting	Lasten volgens jaarrekening	Overschrijding
P1	Bedrijfsvoering		4.374.680	4.372.932	1.748
P2	Basistaken		6.665.570	7.288.587	-623.017
P3	Aanvullende taken		4.416.010	4.828.765	-412.755
Totalen programma's			15.456.260	16.490.284	-1.034.024

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat er over het verslagjaar 2017 op alle programma's overschrijdingen van de lasten hebben plaatsgevonden. Het totaal van de lasten per programma is hoger dan het geconsolideerde overzicht van baten en lasten. Dit wordt veroorzaakt doordat de lasten van programma 1 bedrijfsvoering worden doorbelast aan de programma's 2 en 3. De programma indeling wijkt af van de organisatiestructuur en de wijze waarop de financiële administratie is ingericht. In de realisatie zijn de lasten gebaseerd op de verhouding tussen programma 2 en 3 volgens de begroting. Dit wijkt af van de werkelijkheid. Tegenover de overschrijding van de lasten staan ook vergelijkbaar meer baten dan begroot. Hoewel dus sprake is van overschrijding van de lasten op programmaniveau passen de lasten binnen de activiteiten van de FUMO en zijn daardoor rechtmatig.

5.6.4 Wet normering topinkomens

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op de FUMO van toepassing zijnde regelgeving (het algemeen WNT-maximum). In 2017 is het algemene maximum € 181.000 inclusief belaste kostenvergoedingen en pensioenbijdrage werkgever. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Voor topfunctionarissen met en zonder vaste dienstbetrekking gelden verschillende berekeningen die in onderstaande tabellen zijn opgenomen.

Bezoldiging topfunctionarissen

Overzicht bezoldiging directeur zonder vast dienstverband:

bedragen x € 1	Dhr. R. van der Helm
Functiegegevens	Directeur ad interim
Aanvang en einde functievervulling (uiterlijk maand 12) [2]	01-01-201 – 31-12-2017
Aantal kalendermaanden waarin functievervulling vóór 2017	4
Aantal kalendermaanden waarin functievervulling in 2016 [3]	12
Aantal uren functievervulling in 2016	398
Aantal uren functievervulling in 2017	1.629
Individueel WNT-maximum [4]	
2017 januari t/m augustus	€ 160.000
2017 september t/m december	€ 60.498
Maximum uurtarief 2017	175
Uitgekeerde bezoldiging in 2016 (t/m maand 12)	45.965
Uitgekeerde bezoldiging in 2017 Januari t/m augustus	127.324
September t/m december	60.437
Bezoldiging per uur [5]	
2016	115
2017	115
-/- Onverschuldigd betaald bedrag [6]	
n.v.t.	-
Totaal bezoldiging 2016	45.965
Totaal bezoldiging 2017	187.761
Verplichte motivering indien overschrijding	
n.v.t.	

Bezoldiging van de leden van het algemeen bestuur

	Naam	Functie AB	Functie DB	(Gewezen) toefunctio- naris	Met dienstbetrek- king (Jan/hee)	Beloning	Belatbare vast en variabele onkostenver- goeding	Voorziening en ten behoefte van betalingen betaalbaar op termijn	Totale bezoldiging	Duur van het dienstverband in het jaar (in dagen)	Omvang van het dienstverband in het jaar (fte)
Achtkarspelen	De heer M. van der Veen	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Achtkarspelen	De heer K. Antuma	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Ameland	De heer N. Oud	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Ameland	De heer P. Ijnsen	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Dantumadiel	De heer K.S. Heldoorn	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Dantumadiel	De heer K. Agricola	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
De Fryske Marren	De heer D. Durksz	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Dongeradeel	Mevrouw M. Waanders	Lid / voorzitter	Lid / voorzitter vanaf april	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Dongeradeel	De heer A. van der Ploeg	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Ferwerderadiel	De heer J. Hijma	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Franekeradeel	De heer J. Bekkema	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Harlingen	De heer H. Boon	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Heerenveen	De heer S. Siebenga	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Het Bildt	Mevrouw N. Haarsma	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Kollumerland	De heer J. Benedictus	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Leeuwarden	Mevrouw L.I. Diks	Voorzitter, t/m mrt	Voorzitter, t/m mrt	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Leeuwarden	De heer S. Feitsma	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Leeuwarden	De heer J.A. Nicolai	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Leeuwarderadeel	Mevrouw G. Visser	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Littenseradiel	De heer B. Bonnema	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Menameradiel	De heer L. Pen	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Ooststellingwerf	De heer J.H. Veenhouwer	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Ooststellingwerf	De heer H. Welle	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Ooststellingwerf	De heer H. van de Boer	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Opsterland	De heer P. van Dijk	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Opsterland	De heer A. Postma	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Provincie Fryslân	De heer M. Schrier	Lid	Lid	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Provincie Fryslân	Mevrouw S. Poepjes	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Schiemonnikoog	De heer J.R. Dijkstra	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Schiemonnikoog	De heer G. Heeringa	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Smallingerland	Mevrouw M. Krans	Lid	Lid t/m mei 2017	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Smallingerland	De heer P. van der Zwan	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Súdwest-Fryslân	Mevrouw M. Bakker	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Terschelling	Mevrouw J. Hoekstra	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Tytsjerksteradiel	De heer E.J. ter Keurs	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Tytsjerksteradiel	Mevrouw H. Rijpstra	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Tytsjerksteradiel	Mevrouw E. Bruins Slot- Janmaat	Lid		ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Vieland	De heer R. Hoekstra	Lid	Lid	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Weststellingwerf	De heer C. Trompetter	Lid	Lid	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Wetterskip Fryslân	De heer E. Berenst	Lid	Lid	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.

De bestuurssamenstelling is in 2017 op enkele plaatsen gewijzigd.

In het DB is het voorzitterschap van mevrouw I. Diks overgenomen door mevrouw M. Waanders. Als lid van het DB heeft de heer R. Hoekstra de plaats van mevrouw I. Diks overgenomen en de heer C. Trompetter de plaats van mevrouw M. Krans overgenomen.

Ook in het AB zijn als gevolg van gemeenteraadsverkiezingen door herindelingen enkele wijzigingen geweest.

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de norm voor de WNT in 2017 niet wordt overschreden.

5.6.5 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich na de balansdatum geen gebeurtenissen voorgedaan die de jaarcijfers beïnvloeden.

Bijlage 1: risico-analyse

In januari 2018 is de risico-inventarisatie geactualiseerd. De geïdentificeerde risico's zijn in de tabel hieronder overgenomen en aangevuld met de aard van het risico, de kans van optreden en de financiële impact.

Risico Analyse

De volgende risico's die, als deze zich voordoen, kunnen leiden tot financiële gevolgen worden onderkend door de FUMO:

	Omschrijving risico	Beheersingsmaatregel	Bedrag	Kans (Hoog, Middel , Laag)	Impact
1	In de urenberekening wordt uitgegaan van een ziekteverzuim van 5% voor 2019. Indien er sprake is van een hoger percentage, dan zal dit leiden tot extra kosten omdat dan externe capaciteit moet worden ingehuurd welke niet is begroot. Maximaal 2 % boven de norm van 5%. 1% is circa € 100.000	Maandelijks worden verzuimcijfers besproken in het MT en met afdelingshoofden. Met medewerkers met een hoog frequentie aan verzuim vinden gesprekken plaats. Vanaf 2017 is het beleid meer gericht op preventie van verzuim.	€ 200.000	H	€ 160.000
2	Plustaken zullen worden afgerekend op basis van realisatie. Soms wordt door een deelnemer geen concrete invulling aan de overeenkomst gegeven. In de nieuwe systematiek zou dan geen afrekening volgen, terwijl de FUMO uitgaande van de overeenkomst wel capaciteit beschikbaar heeft. Dit leidt tot een hoger risicoprofiel. Maximaal 1 fte boven de flexibele schil	• Vooraf duidelijke uitvoeringsafspraken en over invulling van de plustaken maken. • Via kwartaalrapportages worden deelnemers geïnformeerd over de urenbesteding conform DVO. De accountmanager bespreekt deze rapportages met de deelnemers om zo nodig bij te sturen. • Door extra opdrachten in combinatie met de flexibele schil wordt het risico op leegloop verminderd.	€ 100.000	L	€ 20.000

3	De implementatie van het nieuwe zaakstelsel Leef voor VTH-activiteiten is een complexe aangelegenheid waarbij het risico bestaat dat dit project in tijd en geld leidt tot overschrijdingen. Risico van extra inzet van eigen medewerkers en externe expertise.	Strakke sturing d.m.v. projectmanagement LIS en regelmatige monitoring door het MT.	€ 200.000	M	€ 100.000
4	Vanaf 1 januari 2016 vallen overheidsinstellingen onder de vennootschapsbelasting. In de begroting is geen rekening gehouden met deze regelgeving. Indien nodig zal de administratie van de FUMO worden aangepast aan deze nieuwe regelgeving. De belastingplichtige omzet bedraagt maximaal € 500.000.	Samen met de omgevingsdienst Groningen en Deloitte is een impactscan gemaakt. De gevolgen lijken vooralsnog mee te vallen.	€ 125.000	L	€ 25.000
5	Verdergaande digitalisering. De aansluiting op het digitale stelsel vereist een organisatie die geheel digitaal kwalitatieve, hoogstaande informatie verzamelt en opmaakt. De infrastructuur die de FUMO nu heeft, is gericht op de huidige manier van werken, en zal dus moeten worden aangepast. Dit vraagt na het afronden van de implementatie van het nieuwe zaakstelsel LIS en het proces van uniformering als onderdeel van FUMO 2.0 om het opnieuw (her)inrichten van een aantal (interne) processen en systemen. Omvang van het risico is moeilijk te bepalen. Schatting risico is € 100.000	In goede afstemming met deelnemers projectmatig regelen.	€ 100.000	M	€ 50.000
6	Huisvesting. Risico m.b.t. tijdelijke huisvesting. Het gaat om: de kosten van verhuizing, kosten tijdelijke huisvesting, en productieverlies. Globale schatting € 200.000	Afspraken maken dat de verhuurder zoveel mogelijk kosten voor haar rekening neemt.	€ 200.000	H	€ 160.000
7	Invoering omgevingswet zal voor de organisatie grote impact hebben. De voorbereiding en invoering zal extra inzet (productieverlies) vragen van FUMO-medewerkers. In de productiviteitsnorm is beperkt rekening	Tijdig exacte inschatting voor inzet maken en verwerken in de begroting.	€ 50.000	M	€ 25.000

	gehouden met inzet voor nieuwe ontwikkelingen. Risico ingeschat op € 50.000.				
8	Werving, selectie en mobiliteit. Het aantrekken van nieuwe medewerkers via het reguliere wervings- en selectiebeleid van de FUMO (adverteren en zoeken naar personeel dat al aan de functie-eisen voldoet) voldoet nauwelijks meer. Als gevolg van de aantrekkende economie is het voor m.n. de specialistische functies uiterst moeilijk intern personeel te werven. Hierdoor wordt in toenemende mate gebruik gemaakt van inhuur. De FUMO heeft een Strategische Personeelsplanning gemaakt waarbij ingezet wordt op een steviger verbinding met opleidingsinstituten en het verleggen van de koers naar het meer zelf vormen en opleiden van personeel. Het rendement van deze strategische koerswijziging zal nog de nodige tijd op zich laten wachten. Tot dan zal de koers blijven dat we operationele gaten zoveel mogelijk vullen met inhuur. Risico is dat het werven van nieuwe medewerkers en het verminderen van de inhuur niet zo snel gaat als gedacht.	In de begroting is rekening gehouden met verhouding vast/flexibel van 75/25 tot en met 2020. Daarna is de verhouding 85/15.	€ 300.000	L	€ 60.000
9	Implementatie FUMO 2.0 in de lijn. Het ontwikkelprogramma FUMO 2.0 leidt tot veranderingen in de werkwijze van de FUMO (en deelnemers). De uitvoering van die veranderingen zal inzet van de eigen medewerkers vragen en wellicht extra (externe) inzet. Risico op productieverlies	Sturen dat de uitgangspunten van de productiviteitsnorm gehaald worden. In die nieuwe norm is rekening gehouden met uren voor nieuwe ontwikkelingen.	€ 350.000	H	€ 280.000
10	Aflopen inleenovereenkomsten provincie met betrekking tot ICT, financiën en post en archief. Een nieuw contract of andere wijze van werken kan tot hogere kosten leiden.	Tijdig evalueren en onderhandelen over nieuwe (prijs-)voorwaarden	€ 100.000	L	€ 20.000
11	Implementatie besluit VTH. De implementatie wordt projectmatig opgepakt en aangestuurd door een bestuurlijke stuurgroep. De transitie	Gevolgen zo tijdig mogelijk in beeld brengen en verwerken in de begroting.	€ 100.000	H	€ 80.000

	was voorzien voor 2018, maar lijkt meer tijd te vergen. Hierdoor bestaat de kans dat de projectkosten toenemen.				
			€ 1.525.000		€ 980.000

* Bij een hoog risico wordt de financiële impact voor 80 procent meegenomen, bij een gemiddeld risico voor 50 procent en bij een laag risico voor 20 procent.

Op basis van de risico-inventarisatie bedraagt de financiële impact € 980.000. Het huidige weerstandsvermogen van de FUMO is, rekening houdende met de claims op de algemene reserve nihil, zodat optredende risico's niet door de FUMO kunnen worden opgevangen.

Op grond van de uitgangspunten in de nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement van de FUMO zal de opbouw van het weerstandsvermogen vanaf 2019 in drie jaar tijd plaatsvinden door middel van extra deelnemersbijdragen.